

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA.
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

—
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisele nu se în-
napoiază.

Cu prilejul congresului învățătoresc.

II.

Meritul congresului care se va ține în luna aceasta, este al *Gazetei învățătorilor* din Șimleul Silvaniei. *Intre ideea congresului din acest an și a celui din 1907 la început n'a fost nici o legătură.* Necesitatea congresului s'a accentuat în legătură cu legea de *salariizarea învățătorilor* a ministrului Zichy. Încă în Martie a. c. s'a ținut un mic congres de delegați la Cluj în legătură cu *proiectul* de lege al lui Zichy și atunci s'a accentuat necesitatea unui congres general al învățătorilor confesionali români, pentru care au și început, îndată după aceea, să se facă pregătirile necesare. În articolele cari pledau pentru „organizare” la început erau aproape numai fraze de cuprins general, cari uneori cuprindeau idei cu totul greșite (d. e. articolele lui „Griurus”) și cari se refereau aproape fără excepție, la salariizarea învățătorilor.

Multă vreme chemările *gazetei învățătorilor* au răsunat în pustiu. Mulți n'aveau încredere în sinceritatea întregii întreprinderi. Unii atribuiau dlui I. Lazar, redactorul gazetei și proprietarul tipografiei „Victoria”, care tipărește foaia, alte gânduri decât acelea de a promova desinteresat interesele învățătorimeii și ale culturii noastre, mai ales după experiențele făcute cu „Gazeta de Duminecă”. Alții socoteau întreaga mișcare de dreptul primejdioasă, pornind ea din Sălăgiu unde anul 1912 scosese la iveală stări cu totul condamnable la învățătorii de acolo. Broșura dlui Dr. G. Oprean: „*Invățătorimea română din Sălăgiu*” era o dovadă eclatantă despre halul regretabil în care a ajuns învățătorimea din comitatul Sălăgiului, iar o acțiune pornită de cătră această învățătorime nu prezinta nici un fel de garanție serioasă.

Au urmat acuzații categorice în contra *Gazetei învățătorilor*, apoi declarații de loialitate și sinceritate din partea acesteia, până ce încetul cu încetul, a început să se cristaliceze și un program de muncă tot mai serios și mai acceptabil. Programul provizor al congresului, publicat acum vre-o două luni, era chiar frumos și nu putem decât să regretăm, că anumite puncte ale lui nu s'au menținut în forma lor originală. (D. e. „Limba română” și „Limba maghiară”, cari, ambele au fost șterse din programul definitiv al congresului.)

Pe de altă parte interesul învățătorimeii pentru acest congres a crescut în proporții neașteptat de mari, așa că la aparență, nimic nu ni-ar mai putea inspira vre-o îngrijorare serioasă.

Și totuși, cine caută să-și dea seama mai de aproape de acest congres, mai are și îngrijorări și încă serioase.

Mai întâi: *ce vrea acest congres?* Vrea el să fie numai un început de *organizare* a învățătorimeii? În cazul că da, nu s'ar putea zi-

ce că ar vrea prea puțin, — *dacă împrejurările în cari trăim ar fi normale.* Dar aceste împrejurări nu sunt normale; ele nu permit din capul locului o organizare pe baze naționale. Așa că acest punct, oricât de frumos ar fi în teorie, nu justifică necesitatea unui congres, pentru că nu ține cont de realitatea brutală în care trăim. Organizatorii congresului știu doară că guvernul nu permite nici măcar o alianță a tuturor reuniunilor învățătorești greco-catolice române, necum să fie aplicat a admite o federațiune a reuniunilor greco-catolice cu cele greco-orientale. Statutele „Alianței” gr. cat. stau de peste un deceniu la minister.

Trebuie să aibă deci un alt rost congresul. În program găsim mai multe puncte cari se ocupă cu situația învățătorului. Aceste puncte justifică până la un loc ținerea unui congres. Ar fi însă o greșală dacă s'ar crede, că ele singure pot să fie o suficientă justificare a congresului. Să nu se zică: și la alte popoare e așa; și acolo se țin congrese de învățători în cari se discută numai astfel de probleme. Alte popoare au alte trebuințe decât noi!

Alta e evoluția școlii și alta e situația politică la ei decât la noi. Congresele noastre nu pot fi copii după congresele străine, ci ele trebuie să răsară din trebuințele noastre.

Ce alta ar trebui să facă dar primul congres? De sigur că probleme didactice speciale nu vor putea încăpea deocamdată în programul lui. Pentru acestea avem adunările reuniunilor învățătorești și conferințele anuale și trilonare, ale învățătorilor. În programul primului congres trebuie să se găsească altceva și anume: o expunere amănunțită nu numai a situației învățătorului ci mai ales a **situației învățământului.**

Dela 907 încoace învățământul nostru a îndurat modificări esențiale. Art. de lege XXVII din acel an a schimbat bazele de până aci ale învățământului. Experiențele celor 6 ani trebuie să fie foarte instructive și e o adevărată necesitate ca aceste experiențe să fie expuse în mod obiectiv, în interesul culturii acestei țări.

Am văzut că la 1907 învățătorii au protestat împotriva proiectului lui Apponyi, pe care l-au considerat foarte păgubitor. Pașirea învățătorilor în contra proiectului a fost atunci foarte categorică. A fost ea și justificată? Aceasta va avea să o arate expunerea situației învățământului în urma legii din chestiune. Dacă învățătorimea va fi făcut experiențe rele în urma acestei legi, e o datorie a ei ca să **arate dlui ministru de culte că ei, cei 3000 de învățători români, au făcut, chiar cu riscul sănătății lor, cele mai triste experiențe,** cari amăresc an de an sufletele cetățenilor dați lor spre îngrijire și cari primejdiesc serios cultura popoarelor din această

țară. În consecință vor cere ca să li se dea posibilitatea de a lucra în condiții normale, ceea ce se poate numai prin *modificarea legii din chestiune.*

Li se va părea unora că învățătorii nu vor putea lua o astfel de atitudine, deoarece „s'ar expune” și pe ei și școala confesională. Credem că asta e o greșală. *Orice cetățean are dreptul să critice în mod obiectiv o lege a țării care i se pare păgubitoare și orice funcționar are dreptul să-și arate greutățile slujbei sale și să ceară schimbarea legilor cari îl împiedecă în lucrarea sa.* Asta nu e nici „agitatie” nici „nesupunere”. Asta e conștiința cetățenească și cel puțin *învățătorii* au dreptul să și-o afirme, dacă vreau să fie suflete libere și să crească și pe alții spre o libertate a spiritului.

Cum au învățătorii dreptul să ceară dela guvern schimbarea dispozițiilor relative la *clasificarea* învățătorilor, tot astfel pot să ceară și schimbarea altor legi păgubitoare pentru toți.

Se știe că congresul național al bisericii ortodoxe române, ținut la 1912 a cerut dela guvern modificarea legii lui Apponyi, — tot astfel și sinoadele eparhiale din 1913 dela Arad și dela Sibiiu. Ei bine, congresul învățătoresc numai așa va putea avea și el un rost *dacă va avea curajul să spuie, cu graiul viu și în scris, aceea ce apasă de 6 ani încoace asupra sufletului fiecărui învățător român cu o greutate enormă.* Dacă însă învățătorii strânși în acest congres nu vor avea acest *curaj elementar,* n'au pentru ce să mai intruni la Cluj, căci întrunirea lor ar însemna o rușine și un dezastru.

Experiențele din chestiune dimpreună cu moțiunea care va trebui înaintată pe calea sa, atât consistoriilor cât și dlui ministru, se pot cuprinde foarte bine în punctul al șaselea din program („Dificultăți pedagogice în instrucțiune.”)

Organizatorii congresului să-și tragă bine seamă cu această chestiune și, dacă s'ar face asupra lor din vre-o parte presiune, mai bine să renunțe cu glorie la ținerea congresului, decât să-l ție cu orice preț, — chiar cu prețul rușinei învățătorimeii române, a poporului nostru și a însași Pedagogiei.

Invățătorimea română dela 1913 nu trebuie să aibă o altă atitudine decât cea dela 1907, mai ales după multele experiențe triste făcute în ultimii șase ani. Ea trebuie să dovedească că e în progres, ceea ce e și firesc, deoarece de atunci încoace învățătorii bătrâni au eșit la pensie, luându-le locul oameni tineri, înzestrați cu o cultură mai sistematică și creșcuți într'un duh mai categoric de înaintare. Acest cel dintâi congres trebuie să reliefeze conturile învățătorului de școala nouă, pentru care **lucrul de căpetenie nu e urcarea salariului și asigurarea bunăvoinței inspectorilor, ci**

conștiința înaltei lui misiuni în sânul unui popor, spre care, după multele cercări, a început și Dumnezeu să-și întoarcă fața.

P. S. La încheierea acestor reflexiuni imi cade în mână revista „Școala” din Cernăuți, care aduce în numărul ei din urmă un judicios articol al învățătorului D. Moldoveanu, intitulat: „Două cuvinte”. Rețin din acest articol următoarele rânduri prin care se caracterizează învățătorul român de școala nouă din Bucovina: „Pentru (învățătorii) cei noi există un singur neam românesc, cel de pretutindeni, care n'are hotare culturale și ale căruia aspirațiuni și idealuri sunt aceleași. Pentru aceștia limba și literatura românească sunt bunuri comune, primind cu dragoste și cu sete produsele culturale românești de ori unde ar veni ele, învățând și scriind o limbă unitară

a întregului popor românesc, întrebuițată de fruntașii literaturii și ai științei, iar nu una ibridă, înstrăinată și efemeră. Cei noi se închină unui glorios trecut, așa cum l-au cunoscut din cărțile sfinte ale istoriei neamului și nădăjduesc, cu tărie și cu încredere, într'un luminos viitor. Aceștia nu reduc misiunea și activitatea lor numai la carte și la cei patru pereți ai școlii, ci vor să apere neamul și școala de ori și ce înstrăinare, prezentându-se ea în forma utracvismului sau în oricare alta.”

Iată direcția în care trebuie să se desvolte și învățătorii noștri. O „Vreme nouă” ca tovarășii lor de suflet din alte părți, trebuie să inaugureze și ei. Și dacă se tot vorbește de „organizare” apoi să-și organizeze mai întâi sufletul, în direcția aceasta. În acest sens, dorim primului congres al învățătorilor noștri, cea mai bună isbândă!

Asuprirea unui popor.

Românii din Transilvania.

(După ziarul „La Liberté”).

Arad, 13 August.

Importantul rol ce-l joacă România în prezent în Peninsula Balcanică, a atras deodată atenția lumii culte asupra neamului românesc de pretutindeni. În special presa franceză și italiană au relevat, în timpul din urmă, cu multă căldură și convingere situația insuportabilă a Românilor din Ungaria, avertisând cercurile conducătoare ale politicii habsburgice ca să rezolve odată în mod definitiv și echitabil chestiunea naționalităților din imperiul austro-ungar, căci altfel monarhia noastră e pe punctul de a merge spre o catastrofă inevitabilă. Unul din aceste articole, extrem de importante care apară cauza Românilor ardeleni, a apărut, sub titlul de mai sus, în nr. 17 308 al marelui ziar francez „La Liberté” din Paris și e scris de vicontele De Guichen.

Iată cum apară Francezii cauza noastră justă, care a aflat răsunet așa de viu pe malurile Senei:

„Călătorul care străbate astăzi țările din Austro-Ungaria, duce cu sine o impresie penibilă din acest voiaj. Unele naționalități sunt cuprinse de-o nespasă amărăciune și în diferite părți ale imperiului se signalizează zi de zi semne evidente de o fierbere mai mică sau mai mare. Noi nu ne vom opri decât la Transilvania, a cărei istorie dureroasă e așa de puțin cunoscută în Franța, deși ar merita să figureze în

pomelnicul popoarelor ce sufăr chinuri de martiri.

De secole întregi Românii din Transilvania sunt expuși unei persecuțiuni din cele mai aspre, care a început mai întâi cu opresiunea politică, care dela moartea lui Mihai Viteazul, a mers din ce în ce mai rău. Acestei opresiuni i-a urmat persecuțiunea religioasă, începând din momentul când această regiune a trecut sub dominațiunea austriacă. Din această clipă se deschide o fază lamentabilă în care au bătuit zi de zi fel de fel de vexațiuni împreunate cu intoleranța religioasă. Sinodul bisericii a fost silit să primească unirea cu biserica rom. catolică. Acest act imprudent, care-i în contradicție cu dorințele marelui majorității a Românilor, a întâmpinat aprobarea numai a unei părți din cler, care a fost câștigat cu promisiuni iluzorice. Din 1730 până la 1751 Micu, chemat să ocupe scaunul de mitropolit român al Ardealului, încearcă să-i convertească pe cei nehotărâți. Procedurile lui întărită într'atâta pe opozanți, încât e silit să se refugieze la Roma pentru a scăpa de atentatele tuturor dușmanilor săi, grupați împotriva lui ca o armată compactă. Statisticile cele mai sigure de pe atunci socotesc numărul familiilor ce-au trecut la unire la 25.000 față de altele

130.000 cari s'au arătat refractari. Cu prilejul călătoriei lui Iosif II, în 1773 s'au întâmplat scene sfâșietoare! Pe unde trecea monarhul aproape toată populația stătea ingenunchiată, și miile de Români, tremurând, cu o voce plângătoare cereau îmbunătățirea sortii lor mizerabile! Câteva mijloace paliative insuficiente, câteva regulamente efemere numai au fost atunci adoptate, în vreme ce Românii continuă și azi a trăi o viață de lacrimi pe care poezii lor au redat-o în accente sublimе și totodată sfâșietoare.

În urma evenimentelor din 1867 și a scoaterii Austriei din cadrele Germaniei, două naționalități stăpânesc în Austro-Ungaria: Nemții la Viena, Ungurii la Budapesta. Programul lor e următorul: subjugația celorlalte naționalități. Vremile încep să devie și mai triste pentru Români decât cele în care au fost suferit strămoșii lor din secolul al 17-lea și al 18-lea, când Inocențiu Micu-Klain, neobositul lor luptător, scria Mariei Teresiei: „Noi suferim multe nenorociri, prea sfințită Maiestate, cari ne sdrobesc clerul și neamul. Suntem supuși unei sclăvii asemănătoare cu cea din Egipt”. În 1892, într'un memorandum al fruntașilor români către împăratul Francisc Iosif, cetesti următoarele: „Corupția electorală și violarea conștiințelor, abuzurile și samavolnicia dela alegeri au ajuns așa de departe în Ungaria, încât alegătorul numai cu pericolul vieții proprii se amestecă în luptele electorale cari seamănă c'un adevărat războiu civil”.

Situația aceasta nu s'a schimbat de loc „Dacă o ceată de țărani, — scrie Scotus Viator — veniți la votare, au îndrăzneala să reziste manevrelor jandarmilor cari vreau să-i împărăștie, aceștia recurg la gloanțe, iar în privința aceasta se citează o alegere cu care ocazie au perit mai mult de 20 de persoane dintr'un singur cerc”.

Acest tablou este imaginea exactă a celei mai mari părți din alegerile românești, pe cari le află în această epistolă așa de tristă și așa de caracteristică, publicată nu de mult de „Românismul”, și adresată de un țaran român unui candidat de naționalitate sa, bătut în Martie trecut de către un Ungur: „Noi am așteptat ziua alegerii ca ziua învierii, dar n'am putut s'o serbăm, deoarece ne-au împiedecat baionetele jandarmilor! Nu ne dădeau voie să ieșim și ne-au închis ca pe niște dobitoace sălbatice. În zori de zi jandarmii au mers pe la mulți din frații noștri, i-au trezit și i-au condus legați, desculți, pe frig, la casa comunală unde-i silită să voteze... Alegătorii, cari n'au fost arestați s'au adunat în biserică în frunte cu preotul și cu conducătorul nostru, au ingenunchiat cu femeile și cu copiii și s'au rugat să ne ajute Dumnezeu ca să biruim pe vrăjmașul nostru”.

Cobe.

De Ion Agărbiceanu.

Bădicul Stan albise și de numărul anilor, și de greutatea vieții, dar tot mai mult de răutatea nevetei. Răsmirita îl apucase băiat de zece ani, a ținut de frâu calul unui muscal până ce bărbosul se întoarse din casa lor cu două pâni subsuoară. A îmbătrânit și de greutatea vieții, pentru că tot avutul îi era căsuța cu pereții de nuele, plini de umflături, și petecul de curte. A trăit o viață așa de îndelungată numai din munca celor două brațe ale sale, — nici un copil nu i se nascu să-i iee sapa și coasa din mână la bătrânețe. Totuși n'ar fi azi așa de încovoiat, așa de adunat, dacă nu l-ar fi turtit nevastă-sa, Saveta. Sărăcia nu-i povară grea dacă ești sănătos și-ți place munca, iar acasă te așezi în tihnă la masa pe care aburește mâncarea, știind că ai un scaun de hodină. Până isprăvești cu cina par'că ți-a luat cineva oboseala cu mâna, și numai când te ridici, să pui un ochiu de jar în pipă, simți c'ai întepenit în șale. Dar dacă ai tihnă la casă, nici de întepenirea asta nu te suepri, te răstorni a lene în păcel, și că până dimineață somnul te va unge mai bine ca cea mai meșteră moașe, și că te vei scula teafăr.

De tihna asta însă, bădicul Stan n'a avut parte în viață. Tihna asta o aduce la casa omului nevasta harnică și cuminte, soția care-și iubeste bărbatul și îl ascultă. Acum, de harnică și

iubitoare a cunoscut-o Stan pe Saveta încă înainte de a se lua. Și el, dar mai ales părinții lui, ziceau: „Căsătoria asta e dela Dumnezeu rânduită”.

N'a trecut însă o săptămână dela cununie și bădicul Stan își zise: „Mi se pare că s'a învârtit puțin coada și ghiavulul până ne-a văzut legați”. Harnică și iubitoare era Safta și acum, dar cuminte?

La ospăt, la masa întinsă, când a fost să închine a cincea oară mirele, Saveta îi luă paharul din mână.

— „Vai de mine, Stane, să nu-l bei! Ai cădea mort-trăznit aici lângă mine. Am văzut-o pe Marina făcând semn cu mâna spre paharul tău când a trecut pe lângă noi, s'a vrăjit băutura”.

Saveta îi spuse cuvintele acestea în șoaptă, se albise ca perețele și Stan simți cum tremură carnea pe ea. Stan nu credea în boscoane, totuși îi peri tot cheful. Marina era o fată din sat cu care Stan stătuse în povești pe la porțile încă înainte de a se gândi s'o iee pe Saveta. El începu să se gândească la Marina, își aminti de șoaptele lor de-odată, numără în gând nătrămuțele câte le luase dela fată, și simți că-l apasă o povară pe inimă. Prea s'a purtat el neomenește cu biata fată!

Stan nu credea în farmece, dar la șoaptele timerei nevete se gândi că n'ar fi cu neputință ca Marina să caute o cale de răsunare. Simți

că i se strică inima și că nu mai poate petrece la ospătul lui.

Saveta, iubitoare cum era, băgă de seamă numai decât că se schimbă Stan. Se aplecă spre el și îi șopti din nou:

— „De bună seama a fermecat băutura; nici nu te-ai atins de ea și totuși te-ai schimbat. De ai fi beut, ai fi căzut mort-trăznit lângă mine. Așa a fost de mare puterea farmecului”.

Noroc că la ospete nuntașii nu se prea iau după miri: dacă au mâncare și mai ales beutura, bubue petrecania chiar dacă mirii sunt supărați, ba se și cere ca ei să nu fie prea veseli. Altfel ospătul lui Stan ar fi trebuit să se spargă în sara zilei întâi, și să nu țină până a treia zi dimineața.

A doua zi, a treia zi, și până azi Stan a putut vedea că ce i-a șoptit atunci Saveta au fost vorbe goale. Marina nu-i purta și nu i-a purtat nici mai târziu Sămbetele, s'a măritat în curând și a trăit fericită în mijlocul alor opt copii.

Dar convingerea aceasta a fost prea târzie: el își stricase cea mai frumoasă zi din viața lui, din pricina Savetei.

Cununia fu târziu în primăvară. Trei zile după nuntă își luară amândoi soții sapele și esiră în porumbiștea plină de buruiună. Era săpatul de-al doilea, cam întârziase, căci ținură ploile cu săptămânile. Săpau în parte la un român fruntas, lângă pădure. Când fu soarele în crucea amiezii lăsară sapele, mâncară în răcoarea unui stejar dela marginea pădurii, apoi se puseră la

Pretutindeni să povetesc cazuri de aceste. Autoritățile cele mai înalte, complice și ele, își încurajează uneltele lor proprii, așa că Români numai cu cele mai nemaiauzite sfertări pot trimite șapte sau opt oameni de ai lor în parlament unguresc (*Acuma se află în parlament numai 5 deputați români. Nota Trad.*)

Aceeași tactică o întâmpini și în celelalte ramuri ale administrației. Limba ungurească e impusă cu forța teritoriilor locuite de Slavi și de Români. Procesele de presă se înmulțesc mereu pentru niște delictes fără nici o importanță, pentru proteste adeseori demne și moderate, pentru libertatea cu care unii publiciști au proclamat sus și tare dreptul la viață al compatrioților lor. Dela 1886 până la 1908 nu mai puțin de cât 367 de ziaristi români au fost țărâți înaintea justiției ungurești și condamnați. Din contra află însă numai puține cazuri când și ziaristii unguri au fost condamnați, cu toate că tonul articolelor scrise de aceștia a atins paroxismul violentei! „Ce păcat”, — îndrăsnia să scrie înainte de câțiva ani unul din marele organe din Pesta — „că a dispărut obiceiul de a trage în țepă pe potrivnicii tăi! În felul acesta am putea rezolvi și noi chestiunea valahă și ce frumoasă priveliște ar fi să vezi capetele frunțașilor români înfipte în vârful parilor cu colori naționale românești!”

Chiar dacă li s'ar reproșa Românilor câteva păcate mai ușoare, câteva acte imprudente, isvorâte din desperare, din nemulțămire generală sau din pricina sclăviei, ce sunt aceste fapte față de o asuprire sistematică, care nu desarmează și nu cruță nici pe femei, nici pe copii, nici pe bătrâni, și care nu respectează nici vârsta nici sexul?

Nici în domeniul instrucțiunii publice n'au dat Ungurii probe de mai multă moderațiune, căci de cinci ani încoace au fost închise mai mult de 500 de școli românești. Ei riscă chiar să sece însăși izvoarele educațiunii, să cufunde sute de sate în cea mai completă ignoranță! O lege votată chiar anul acesta agravează și mai mult dispozițiunile precedente, încât se dă cu socoteala că zece, cel mult 100 de școli românești vor putea numai cu greu să continue a exista mai departe! Se pare că Ungurii, surzi la toate avertismentele ce se ridică împotriva lor din sinul mulțimei chinuite, încearcă a atrage trăsnetele asupra capetelor lor proprii, căci au promulgat o lege electorală ale cărei motive nu lasă nici o îndoială în privința scopului ce-l urmărește. Se mărturisește fără nici un incunjur că tendințele democratice ale acestui secol nu vor fi admise decât în limita în care nu vor periclita „*caracterul național*” al Ungariei și nu vor provoca o reîntoarcere bruscă la actuala stare de lucruri! De fapt alegătorii unguri vor fi în număr de 6%, în vreme ce populația un-

gurească nu reprezintă decât 48% din totalitatea populației din țară! Față de aceste abuzuri cari copleșesc națiunea română, zugrunând-o ca c'un ștreang, emigrarea ia proporții îngrițitoare, comune întregi se depopulează. Merită să-i asculti pe cei ce preferă să părăsească pentru totdeauna pământul strămoșesc, decât să mai suferă fără încetare și să asiste cu mâinile sub-suoaară la suferințele alor săi.

Austro-Ungaria a ajuns într-o clipă din cele mai critice din lunga sa istorie. Cei ce au trăit această istorie au fost frapați, în ultimele luni, de strâmtoarea ce domnește acolo: strâmtoare politică, economică și morală! La vestea despre victoriile slavilor în Balcani un fior a sguudit toate rasele, în vreme ce Nemții și Ungurii erau într-o groază nebulă! Presa slavă constată cu mândrie că monarhia numără din 52 de milioane de locuitori ce-i are 27 de milioane de Slavi. Alături de dânsii 3 milioane și jumătate de Români încep a-și ridica din ce în ce vocea și a revendica energie drepturile lor încălcate. Știm că simptome de rebeliune s'au ivit deja în Ardeal și că au fost obiectul unor numeroase convorbiri între bărbații de stat ai Ungurilor. Unii din ei, mai cu judecată la cap, mai conștiinți de gravitatea împrejurărilor, au rugat guvernul să-și schimbe politica, nedându-se în lături cu avertismentele lor nici în fața tronului, căci ideea unei revoluții naționale, altă dată așa de străină de poporul român progresașă cu încetul și pătrunde mereu în masse! Incordarea așa de evidentă dintre Viena și București nu poate decât s'o întărească. „Un neam nu poate fi ucis!” a zis Michelet, căci este o lege istorică că nu poți zădărnici cu totul o mișcare a poporului ce s'afirmă cu atâta unanimitate!

De sigur că nici unui om cuminte nu i-ar putea trăsni prin cap să dorească monarhiei dualiste o sguidire ale cărei urmări ar fi incalculabile! Bismark a zis: „Dacă Austria n'ar exista, ar trebui s'o inventăm!” și cuvântul lui este și acuma valabil. Nici un stat din Europa n'ar fi mai atins decât Franța în urma unei descompunerii a imperiului habsburgic și de aceea dorința noastră arzătoare e ca Francisc Iosif să înzestreze în fine popoarele sale cu reforme liberale, de natură de a le potoli și a le readuce la încredere! Numai cu acest preț va putea privi Austria în viitor. Dela soluția acestei probleme atârnă chiar existența ei însăși.

— ig. —

Căderea contelui Berchtold — iminentă. Un ziar de seară budapestan aduce știrea inspirată din cercurile diplomatice că contele Berchtold, ministrul nostru de externe va fi absolvat cât

de curând de oficiul său. Cauza acestei căderi e a se căuta în continuele fiascuri, pe cari le-a avut politica externă a monarhiei, condusă de contele Berchtold.

Cea mai recentă greșală a contelui Berchtold e atitudinea, pe care acesta a luat-o față de lucrările pacificatoare dela București. Se știe anume, că toate puterile au convenit asupra faptului, ca tratatele făcute să nu mai fie revizuite, numai Austro-Ungaria condusă de politica nesocotită a ministrului său de externe, făcea opinie separată fiind pentru revizuire.

Hotărîrea aceasta unanimă a puterilor — afară de monarhia noastră — de a recunoaște tratatele de pace ca valabile și fără revizuire, a adus cu sine în mod logic și căderea iminentă a contelui Berchtold.

*

Marchizul Pallavicini în contra contelui Tisza. Intreagă presa ungurească — în cel mai strict înțeles al cuvântului —, se ocupă la loc de frunte cu apostrofările zdrobitoare ale marchizului Pallavicini la adresa lui Tisza, lucruri, pe cari le-am dat și noi eri în ziarul nostru. Acum însă vine știrea mai nouă, că Pallavicini îl va provoca pe Tisza pentru injuriile aduse indirect la adresa lui, dar nu se va mulțumi numai cu atât, ci va căuta, ca să-și ducă acuzele și înaintea *judecătorii*, pentru ca să și le *poată dovedi*.

Astfel după cum vedem amenință cu toată siguranța să se desfășoare înaintea noastră un al doilea proces politic, scârbos, care cine știe ce lucruri murdare ne va mai scoate la iveală din haosul bucatăriei politice ungurești.

*

Sediul despărțământului de marină în Pola. Majestatea Sa Monarhul și-a dat învoirea, ca sediul despărțământului de marină dela ministeriul comun de războiu al Austro-Ungariei să fie mutat la Pola. Această învoire a petiționat-o șeful marinei austro-ungare pentru ca să se poată dedica studiului mai adânc al problemelor pentru perfecționarea flotei. Agendele din centru ale șefului le va rezolva un substitut numit de Majestatea Sa la propunerea ministrului de război. Acest substitut însă va fi pus sub ordinile directe ale șefului de marină din Pola, astfel, că această strămutare de sediu nu va schimba nimic din felul de organizare de până acum al departamentului marinei.

un ceas de hodină. Dar Stan nu putu adormi: mireasma pădurii îl ținea treaz, îi dilata nările. Aerul umed era îmbalsamat de un miros deosebit. Stan cunoscuse mirosul acesta numai decât, deșertă traista de merinde, și cu ea goală se adânci în pădure. Când se trezi femeea Stan stătea surizând înaintea ei cu traista plină de bureți tineri, cărnosi. Tocana de bureți era partina lui. Se bucură și Saveta și se miră de unde a putut culege atâția.

Dar seara, acasă, abia se așezară la masă, abia gustară din mâncarea delicioasă, când Saveta puse deodată furculița pe masă.

— „Doamne ferește, nu știu cum îmi vine când mă gândesc că atâția oameni s'au otrăvit din bureți!”

Stan rămase câteva clipe cu bucățelele în gură, fără să le dumice.

Se uită prost la nevastă și zise:

— Ce-ți umblă prin cap! Eu am cules bureții și știu că n'oi fi pus în traistă de cei veninoși. Vezi și mănă.

El înghiți în silă bucățile, simți un fel de amărălă pe cerul gurei, amărălă bureților care-i plăcea așa de tare mai înainte. Dar gustul acesta, acum, nu-i plăcu.

Femeea nu luă furculița ei zise:

— Din nebagare de seamă ai fi putut culege vr'unul veninos, și eu, drept să-ți spun, nu-i cunosc. Doamne ferește pe toată lumea de primejdie, mai adușe ea, făcându-și cruce.

— Poți mânca fără frică, nevastă, eu îi cunosc bine, tot de-un fel am adunat. Îi cunosc de când am fost de șapte ani, îi zise Stan.

El cercă să o înduplece să mănânce și ea, dar în aceeași vreme simțea că nici el nu mai are nici o plăcere să ospăteze. Simțea însă o adâncă părere de rău să lase bunătatea pe masă, și mănă mai departe.

— Nici nu li vremea încă, începu din nou Saveta. Poate să fie altfel de bureți, pe cari nu-i cunoști tu, chiar pentrucă-s prea de vreme.

Acum i se opri lui Stan bucătura în gât, nu pentrucă s'ar fi temut de inveninare, ci pentrucă se mâniase.

— Lasă-mă să-mi tihnească mâncarea, nevastă, și nu mă prosti, îi strigă înverzit de mânie.

Saveta nu mai zise nimic. Așteptă un restimp, apoi luă furculița și începu să mănânce și ea.

Era obiceiul ca a doua Duminică după cununie însurății să meargă, ducându-le plocon un colac, la nănași. Porni și Stan cu Saveta. Când să iasă pe porțiță Saveta îl opri.

— Amândoi să pășim peste prag cu piciorul drept, Stane, și când intrăm în casă la nănași, cu piciorul stâng. Așa să ne potrivim pașii și să ne chibzuim. Dacă vezi că mulți nu trăiesc bine la olaltă să ști că n'au ținut legea asta.

— „Ai scrinteală la cap” îi zise bărbatul trecând pragul cum se nimeri. Dar în drum până la nănași, chiar fără să vrea, îi venea mereu gândul ăsta: „Cine știe, poate tot să fie ceva

în lucrul ăsta.” Și, din ce se apropie de casa nănașilor, din ce se incurca mereu în mers, gândindu-se mereu cum să-și potrivească pașii.

Dela o vreme mersul lui deveni un adevărat chin și începu să-i iee cu nădușeli. În restimpuri revenia la realitate: atunci se rușina de sine și-i era ciudă pe nevastă.

Dat'a, n'a dat ceva pe vorbele Savetei, destul că pragul nănașilor l'a trecut cu piciorul stâng. Nevasta l'a strâns de mână și l'a privit mulțumită în ochi.

Când s'au întors însă acasă cănele lor se ospăta din colacul ce-l lăsară, la plecare, pe masă. Era soț, cel făcut din împletituri frumoase, cu colacul dus la nănași. Ușa casei era deschisă.

— Asta-i pentrucă te-ai îndoit în adevărul cuvintelor mele zise Saveta.

— Asta-i pentrucă n'ai închis bine ușa; tu ai rămas în urmă, răspuse bărbatul.

Din aceste câteva cuvinte isvoriră altele, tot mai multe, tot mai aspre, se părea că cearta cea dintâi e gata, când deodată îi reuși Savetei s'ajungă singură la cuvânt, și înălțind glasul nu-i mai dădu răgaz lui Stan să spună o singură vorbă.

— Cine nu crede 'n legi și 'n soarte și 'n ur-site nu-l ajută Dumnezeu. Că toate câte ni-s date sunt dela Dumnezeu lăstate. El dă semne după cari poți judeca primejdia, el arată semne ca să ne ferim, de fulger sec, de trăznet, de moarte și de ghiavol.” Torăi mai departe, căzu par-

Ancheta noastră.

— O vizită 'n închisoare. —

— Corespondența finală a trimisului nostru. —

Sătmar, Iulie.

Blestemul.

„Iar această scrisoare și toate cele cuprinse într'nsa, nici când, din nici un motiv sau defect sau din orice altă cauză, ori cât de iuridică, legitimă, pie și privilegiată, și din aceea, că motivele, pentru cari au emanat cele de mai sus, nu au fost aduse, verificate sau justificate, de vișul subreptiunii sau obreptiunii, ori nulității sau invalidității, respective de defectul intențiunii noastre, sau de ori ce alt defect substanțial, substanțialissim, neuzit și neuzibil și care pretinde amintire și exprimare specială și individuală, sau și de aceea, că în cele de mai sus, sau în careva dintre ele, solemnitățile și ori ce alte, ce trebuiau ținute și împlinite, nu ar fi fost ținute și împlinite, sau din orice alt motiv, colorit ori pretext, sau din ori ce altă rațiune sau cauză, chiar și de aceea, care pentru efectul validității acestei prezente ar fi trebuit exprimată, să nu se poată nota, atăca, invalida, retracta, acuza ori discuta sau a câștiga pe calea și între marginile dreptului sau faptului remediu grației ori justiției, sau și de cel dat și câștigat cu voință, știință și plenitudinea puterii egale a se folosi cineva sau a fi ajutat în judecată sau afară de aceea, și aceste, sub nici o *revocare*, știrbire, limitare, derogare, ori alte dispoziții contrare, date, ori ce s'ar da oricând, prin orice scrisori sau constituțiuni apostolice, ori regule ale Cancelariei apostolice, chiar și în mod consistorial și din orice cauze și cu orice expresiuni, tenor și forme de cuvinte (chiar și dacă s'ar face în acele amintiri specială de acele părți și de cuprinsul lor), ale grațiilor asemenea ori neasemenea, nici decât nu se cuprind, respective nu se socotesc cuprinse, ci totdeauna fac excepțiune și de căteori vor emana acelea de atâtea ori sunt și vor fi restituite și reasezate în starea de mai înainte și de deplină valoare, și total reintegrate și sub orice dat de mai târziu, ori când s'ar alege, de nou concese, și vor avea și obține efectele lor cu toate și întregi și astfel sunt de a se socoti și a se observa cu tărie și în mod inviolabil din partea tuturor, și din partea ori căror judecători, ordinari sau delegați, în orice slujbă ar fi, sau orice dignitate ar avea, chiar și din partea auditorilor cauzelor Palatului Apostolic a Cardinalilor S. B. R. și a Legatilor și Vicelegatilor-alatere și a Nunților numitului Scaun, luându-li-se lor și fiecăruia dintre ei, puterea și facultatea de-a *judeca*, și *interpreta* altfel, astfel și nu altfel trebuie să se judece și decidă, și ho-

că într'un fel de ameteală și când se opri bărbatul părului liniștit.

— „Ai gărgăuni în cap, nevastă”, zise el încet, apoi o lăsă, eși pe porțiță și se duse ată la socri.

— Nu mi-ai spus tot, maică, despre Save-ta”, zise cu năcaz soacrei care era singură acasă.

— Vai de mine, Stane, da cum să nu-ți spunem. Nu-i harnică?

— N'am ce vină-i băga de harnicie.

— Nu ține la tine?

— Ține.

— Nu știe pregăti o mâncare? Nu știe face pânea?

— Toate astea-s bune, maică, d'ai beteagă.

— Beteagă fata mea? Fata mea înflorită ca un bujor și plinuță ca un pepene?

— Se tot teme de rău. E prea fricoasă. Când țî-e lumea mai dragă te trăznește c'o vorbă.

— Cu ce vorbă?

— Spune că se poate întâmpla o nenorocire, și-ți strică inima.

— Și nu se poate întâmpla?

— Stan o privi cu mirare și-i zise:

— Dacă i-ai dat dumneata astfel de povețe, rău ai făcut. Dacă le spune din capul ei, — slab cap are.

— În bine să te gândești la rău, e cea mai mare cuminenție, Stane, nu-i boală cum zici tu. Vei vedea că așa vă veți feri de multe nenorociri.

— Stan eși tulburat din casa socriilor.

(Sfârșitul urmează).

tărîm să fie nule și neavenite dacă asupra acestora din partea oricui, cu orice auctoritate, s'ar întâmpla, totuși să se atenteze cu știință sau fără știință.

Absolut nime să nu poată deci nimici această pagină a dismembrării, ridicării, instituțiunii, concesiunii, îndulțului, împărțirii, statului, supunerii, decretului, comisiunii, poruncii, derogățiunii și Voinței Noastre, și să nu i-se poată împotrivi cu îndrăzneală temerară, dacă însă cineva se va încumăta să cuteze aceasta să știe că va atrage asupra sa indignarea Atotputernicului Dumnezeu și a Fericiților săi Apostoli Petru și Pavel...

(Bula Christifideles. Trad. „Cultura Creștină”).

Un „arest preventiv”.

Inadins am lăsat pe sfârșitul anchetei vizita făcută în temnița Sătmarului, deși nerăbdarea mea și desigur și a d-voastră n'ar fi rezistat, în realitate tentațiunilor și chiar datoriei de a o face vizita cât mai curând. Dar fapta își are o cale, și scrisul își are altă cale. Aș voi să închei cu această vizită în temnița Sătmarului așa cum se încheie adesea dramele: cu o apoteoză.

Să vedem, cum s'a împlinit blestemul? Să vedem oare nu ar fi vrednici de un blestem din partea noastră acele fără suflet l-au adus la îndeplinire blestemul Papii sedus? Și să vedem, dacă am începe și noi a blestema, oare care blestem s'ar prinde mai cu drept.

De fapt ardeam și eu de nerăbdare, să stau față în față cu aceia despre suferințele cărora se povesteau atâtea. Cum m'a avizat apărătorul m'am și reîntors la Sătmar.

Părintele Murășianu e frânt, — mi-se spunea — și de-o mai ține așa, are să inebunească. Nu-și poate cineva închipui, ce clinuri sfâșietoare se deșteaptă în un om, care viața lui întregă a ocolit pragul tribunalelor, și într'o bună zi se pomenește deauna după zăbrele! Tu om de omenie, în toată puterea cuvântului, să te vezi batjocurit în ceiace țî-a fost mai scump: în cinstea ta și numele tău! Câtă tărie îți trebuie, să suferi, să plângi, dar totuși să nu-ți pleci capul.

Acolo, după zăbrele, nu te mai gândești la sfințenia cauzei, pentru care suferi, și mărima jertfei, ce aduci, nu te poate înălța totdeauna peste considerați omenești. Acolo nu vezi, decât în dreapta celulei tale altă celulă, și 'n ea un pungaș recidiv, iar în stânga celulei tale, altă celulă, în ea cu un ucigaș și jăfuitor. Acolo, după zăbrele, nu vezi, decât celula ta proprie, cu vasul de noapte, necurățit și nu simți, decât aerul infect pe care nu-ți dă voie să-l desinfectezi cu fumul unei țigaretă.

Amintisem mai înainte, că față de părintele Murășianu, deși regulamentul închisorilor prevede un tratament mai uman față de cei în acest preventiv, — s'au aplicat cele mai aspre măsuri.

Nu i-s'a dat voie să fumeze, nici să-și aducă un pat de acasă, sau să cetească ce voia. Era silit să doarmă pe patele umede și mucogăite ale celor patru scânduri poreclite pat, trebuia să se mulțumească cu plimbare de l ceas pe zi, la aer, și de silă ca de voe bună cetea autori maghiari de acum 100 de ani!! Abia mâncare a fost lăsat să-și aducă de afară, și abia în chipul acesta primea câte o „delicatetă”, cum zicea câtră soție, ca să nu fie înțeles de pârcaș, adică câte o filă de ziar!

Doamna îi învălea mâncările în ziar și așa i-le ducea.

Prietenii numai rar puteau obține întrare. Judele de instrucție îi refuza: „abia s'a mai liniștit; iarăș îl tulburați cu vizita?”

Atâta cinism.

Hipoteze.

Și de ce toate astea?

De ce „indignarea” sfinților apostoli Petru și Paul trebuia să se descarce prin nemila unui procuror și jude de instrucție maghiar?

E revoltător cum Jaczkovics și șefii săi anume au prezentat lucrurile și documentele, în o lumină, ca cei mai aspru loviți să fie preoții. În așa chip a dat armele în mâna acuzei publice, ca să existe aparențele „instigației” și ale agitației, pe baza cărora un arest preventiv să se poată lungi peste 3 luni de zile, fără cea mai mică dovadă de vinovăție. Părintele Murășianu a robit pentru — ipoteze.

„Ar fi avut puțința să oprească cele întâmplăte prin un singur cuvânt” se spune în propunerea pentru deținere. (4998, 1913. k. u. sz. — *modjában állott volna egyetlen szavával a fent leirt cselekményeket megakadályozni.*) Actul de acuză adaogă: „și n'a intervenit nici după ce-l somase pretorele! Administratorul... îl face, cap de pricină dânsului, și altor preoți, exclusiv din faptul, că au manifestat o „*atitudine pasivă*” în fața terorismului credincioșilor.

Pentru Dumnezeu, dar astea sunt concepții de criminalogic modernă? Sunt astea motive de a formula o acuză serioasă și a ținea în torturi trușești și sufletești timp de 3 luni de zile, pe unul din cei mai ideali slujitori ai altarului??? „Puteau s'o facă, dar n'au făcut-o!” Cu argumentații de acestea duceau pe eșafod sans-culote-ii revoluției franceze, pe cei mai buni și ai neamului. Ușor l-am putea decapita și pe celce susține acuza publică, argumentând astfel: „Putea... să găsească ade-vărul! Nu l-a găsit? La spânzurătoare cu el!”

— „Az oláhok nagyon szeretnek mártírok lenni!” — Prea le place valahilor a face pe martirii — spunea procurorul cu oarecare cinism, unui vizitator al întemnițaților.

— „Prea le place dumnealor să se delecteze în suferințele noastre!!!” — le-am putea noi răspund, ținând minte.

La judele de instrucție.

Alsó Iraskoczy
MORVAY KÁROLY

lakik Wesselényi-u. 16.

Ciudat obicei și asta: un jude de instrucție să-și pună carta de vizită cu adresa locuinței particulare, pe usa biroului. Tot o fi știind ceva „notăre-șja” din Mofin, când îi șoptea dnei preteșe, că judele de instrucție are familie grea și datorii cam mulțioare...

Mergem să cerem permisie dela dl Morvay, pentru a vorbi cu vre-o cățiva din cei întemnițați. Un om gras, rizând șgomotos și de orice ne întinde mâna a lene stringându-o pe a noastră în treacăt. Dl Dr. Dobossy apărătorul ne însoțește și mă prezintă ca pe un nou apărător... Nu voiam să trezim bănuțeli; nu am spus de ancheta „Românului”, nimic.

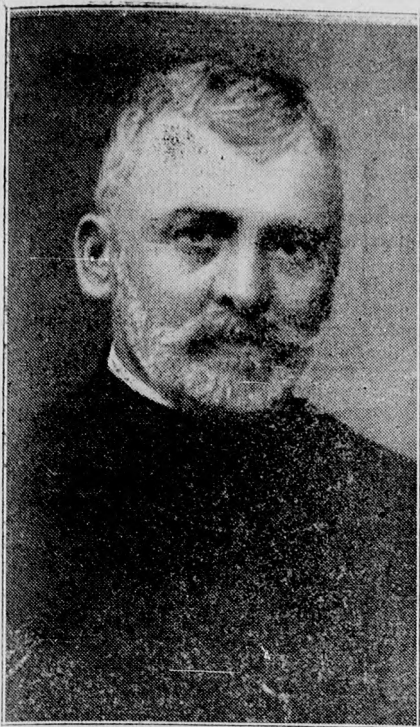
Judele de instrucție vorbește cu mult haz de cele 120.000 cor. cauțe ce s'au cerut, de zădărnica recursurilor și a depeșii ministeriale, de lun le cari au trecut fără să se mai pună termen de retractare. Nu-i conțenește hazul micând vine vorba despre „svărcolirile” părintelui Murășianu, care e frânt, dar nu vrea odată cu capul să reînnoască crima sau să se închine Hodorogului. În sfârșit primim permisul și abea așteptăm să ne vedem odată după poarta de fier. Procurorul, care ratifică permisul, nu poate înghii observația;

„Mare făcător de minuni o fi și popa din Mofin, de vine lumea din așa mari depărtări, în peregrinaj...”

Cotim în dreapta, trecem prin un coridor arid ne oprim înaintea unei porți de fier. Apăsăm un clopoțel electric, se desface o ferestruie în mijlocul porții, un chipul de pârcaș se ivește și ne cere permisul. H dam.

Părintele Murășian.

Tocmai așa cum îl aveam în închipuire! Un om de statură mijlocie, nici prea gras nici prea slab, cu ochii deschiși, cumiși și blânzi, cu gesturile măsurate. Aduce mult mai ales în ținuta umerilor și a gâtului, cu președintele clubului nostru parlam entar, cu Dr. Mihali

Părintele Gh. Mureșanu.

Auzind pași pe piatră, din odăița unde am fost călăuziți — biroul inspectorului peste închisori — desfac ușa, și privesc dealungul coridorului întunecat. Insoțit de un păzitor în uniformă — cu pușca pe umăr și cu sulița în pușcă — zăresc haina de preot a părintelui G. Murășan. Sfinția Sa pășește încet, resgândindu-se parcă la fiecare paș, și păstrind până la sfârșit o atitudine plecată.

Cele dintâi cuvinte sunt mai mult murmurate, decât rostite.

„Vă mulțumesc, Vă mul-țu-mesc...” șoptește cadențat un glas vibrant. Ochiul părintelui se moaie și strângerea de mână e convulsivă, asemenea celui ce speră în taina sufletului o veste neașteptată de scăpare.

Apoi urmează izbucniri. Dureri înăbușite își fac vânt.

Il asigurăm pe Sfinția Sa, cu cele mai sincere cuvinte, că peste câteva zile se va hotări: sau se pune pertractarea, sau vom porni o agitație aprinsă pentru cauză. Răbdare și încredere, numai câteva zile încă. Sfinția Sa mai prinde nițică viață. Aducem omagiile noastre și tălmăcim rugămintea neamului românesc de pretutindeni, să persevereze în luptă, căci Sfinția Sa suferă acum nu numai pentru credincioșii săi din Moftin ci pentru toată mulțimea celor răpiți dela sânul bisericii românești. Suferă nu numai pentru „crime” ci mai ales pentru *mântuirea* lor!

Privirile părintelui Murășan se înseninează, dar vorbește tot rar și cu glasul stins, ca mai înainte. În expresia feții rămâne întipărită acea blândețe și inteligență distinsă, de care mi-se vorbea mereu în cursul călătoriei.

Inspectorul, care știe românește și e dator să stea de față la convorbiri, își face de lucru, pune un substitut și se întoarce numai peste 1¼ de oră, deși permisul nostru era dat numai pentru ½ oră. Om de omenie. Se spune, că și el e gr. cat., rutean.

Putem povesti în dragă voce. Il rog pe Sfinția Sa să-mi spună ce e cu „gestul” prin care — afirmă acuza publică — a dat semn la răscoală și la gonirea lui Jaczkovits din biserică.

„Mă cugetam și eu adesea, ce mișcare am făcut — primesc lămurirea — de mi-s'a interpretat ca un signal de alarmă, dar abia într'un târziu mi-am putut da seama însumi. Erau niște copilițe înaintea altarului; se cuminecaseră tocmai și văzând pe Jaczkovits, intrat în sanctuar, nu știau dacă mai trebuie să aștepte, ori au terminat. Eu am observat șovăiala lor și le-am făcut cu mâna să se ridice din genuunchi, și să se dea mai înapoi. De atât îmi aduc aminte așa ca prin ceață. Momentele erau pline de iritație, nu mai poți ținea minte de tot amănuntul”.

„Cum s'au purtat credincioșii D-Voastră în zilele de teroare?”

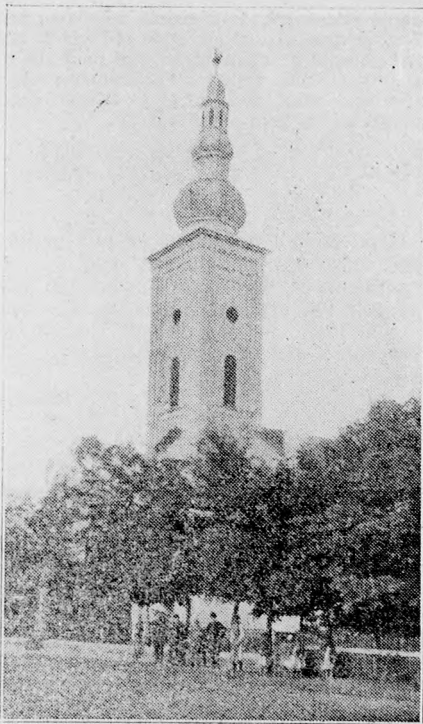
Amân redarea răspunsului până se va termina procesul... Te pomenești că și din cuvintele de laudă ale Sfinției Sale, se va făuri un cap de pricină, ca și din gestul cu „signalul de alarmă”.

Un paznic în uniformă și complect armat ne intrerupe. Se postează înaintea substitutului și salută:

„Nr. 26 își împlinește azi osânda!”

Un val de furie mă cuprinde. Bietele creaturi ale lui Dumnezeu, numerotate ca niște borcane de dulceată: 26, 27, 28 etc.

În societatea asta îl ține pe un distins preot român, pentru că nu vrea să slujească la altarul Domnului în o pocită limbă streină, nedorită nici de ceice au obținut-o... Și pentru că i-s'a năzărit unui vicar renegat și unui solgăbirău maghiar, te miri ce signal de revoluție!!!

Biserica din Moftin.

Și acest preot chinuit atât de amar a fost în viață unul din cei mai *concilianți* oameni.

Aflăm că Sfinția Sa, înainte de a fi numit în parohia din Moftin (1885) a fost, timp de aproape 20 de ani (născut în 5 Iulie 1858) capelan în Careii-mari, și **totodată profesor de limba română la liceul de stat de acolo**. Mai târziu, în parohia-i actuală, n'a avut nici odată vre-un conflict cu cineva. Dinpotrivă trăia în cele mai politicoase raporturi cu oficialitatea maghiară. Și acum tocmai asupra dânsului s'au năpusit.

Părintele George Murășan le-a arătat însă adversarilor noștri, că știe să supoarte urgia lor cu tot atâta conștiință de sine ca și prietenia lor!

Paznicul înarmat îl răpește însăfârșit din sânul nostru pe marele „criminal” pentru lăsarea căruia în libertate se pretinde o garanție de 60.000 coroane.

Despărțirea a fost grea. Prietenul Chirvay absolvent de teologie, îi sărută mâna, adânc înduioșat, la despărțire. Simțeam, că s'ar conveni, să facem cu toții asemenea!

Alt ½ de ceas.

Judele de instrucție ne dăduse permis numai pentru două vizite. Ași fi dorit mult să vorbesc și cu bătrânul Ceghi, moșneagul de 63 de ani care împreună cu fiul său, al doilea primar, era acuzat de agitație în stil socialist „din casă în casă”. Se știe că pentru bătrânul se cer excepțional 10.000 cor. garanție.

Durere, n'am apucat să vorbesc cu toții. Paznicul însoțește pe **Iacob Moldovan** în sala de audiențe... Cum vedeți tot nume din 1848.

Nenea Moldovan e o antiteză a părintelui Murășanu: sprinten, cu fruntea ridicată, vorba aprigă. Nebărbierit de când a intrat în închisoare, cu barba neagră stufoasă, și în haine rele, „nemțești” ce a luat în temniță ca să le cruțe pe cele bune — cine îl vede așa, înadevăr îl poate crede un periculos agitator... Îi cunoașteți biografia, dată în ancheta din Moftinul mic: un spirit neodihnit, dornic de lumină, plecat din jurul Blajului (Teiuș) la America însurat acolo și întors cu nevasta la Moftin. În America a fost secretar sau president la mai multe societăți librare și culturale. Își câștigă pâinea cea de toate zilele cu dulgheritul.

O fi ceva adevărat și în teoriile materialismului în istoriografie. Vă rog însă gândiți-vă la cele petrecute la Moftin și aiuri, apoi gândiți-vă la nenea Iacob Moldovan, și la ceilalți însulețiți asemenea lui — răsturnați cu acest singur argument toată teoria exclusivistă a istoriei materialiste. Incontestabil, sunt și de acele cazuri când materialismul poate fi un motiv, dar până și în acelea intensitatea mișcării totdeauna sentimentele curate o dau!

Nenea Moldovan e aprins în discuție și apără o părere a sa chiar și față de inspectorul închisorilor. Acesta socoate prea lucos „prânzul” arestaților prezentiv. La rugarea noastră, isnspectorul ne spune menu-ul:

60 deca pâne, pe zi
12 deca fiertură, pe zi.
Supă de carne, de douăori pe săptămână,
apă — câtă vrei.

„Fiertura” (fött állapot — îi zice în termen oficial) e servită la amiaz. Pe dimineața și seara trebuie să-și împartă arestatul din cele 60 decagr. de pâne!!!

Să nu vinziscump, dar să târguiești ieftin”. Acesta este secretul succesului nostru.

Cui îi trebuiesc dar **mobile frumoase, ieftine și bune** _____ Se 223-100

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marcsvásárhely, Széchenyi tér nr. 47

Chiar în interesul lui propriu.

Alegere mare în trusouri pentru mirese.

Vânzare în rate fără

Ei, ce să-i faci, în temniță igiena e de prima importanță — cât e pentru stomac!

În discuțiile acestea, în povestirea de amintiri din America, — notez, că Iacob Moldovan vorbește o românească aproape literară! — în planuri și făgădueli o jumătate de cias trece neobservate.

Curioase „dovezi” sunt și împotriva brăvului dulgher. S'a găsit la el o scrisoare dela secretarul metropolitului din Blaj, în care se zice într'altel: **mă bucur mult că te trudești pentru limba românească!**...

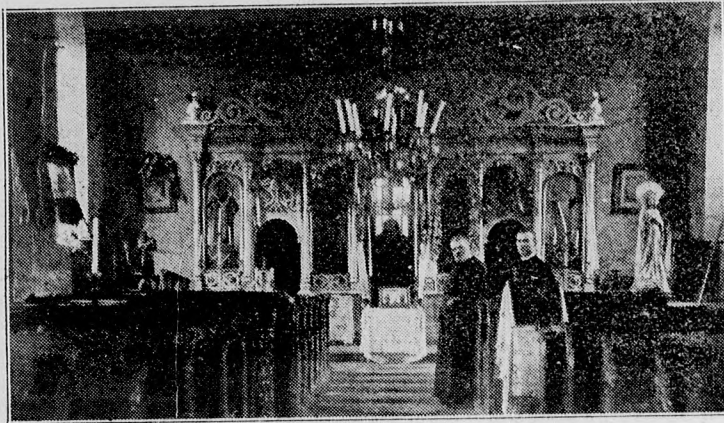
La perchiziția domiciliară a fost confiscată scrisoarea dlui Dr Al. Niculescu, împreună cu un maldăr întreg de corespondențe,

fiindcă în acele rânduri se vede „un îndemn de luptă în contra limbei liturgice grecești” — filosofa procurorul.

M'am adresat la cel mai competent în chestie. Dl Dr Niculescu îmi răspunde:

„De sigur au vrut numai să-l terorizeze pe bietul om nevinovat. Adevărat că am corespondat cu dânsul și că mi-a fost drag, pentrucă-l cunosc deja din America, ca pe un bun român și creștin foarte însuflețit. Dar a îndemna pe cineva să lumineze poporul, nu înseamnă încă „agitatie”...”

La despărțire Iacob Moldovanu ne face o mică destăinuire: îl dorește pe dl Dr. Iuliu Maniu de apărător. O să-l aibă?

Interiorul bisericii din Mofțin.

Cum au fost liberați?

Fiind mai departe de Sătmar, când toți întemnițații noștri au fost liberați, fără cauză, am rugat numai decât pe apărătorul lor să binevoiască a mă informa asupra amănuntelor. Iată răspunsul:

Szatmár-Németi, 22 Iulie 1913.

Stimate Dle!

Referitor la... Vă fac cunoscut următoarele: În ziua când s'a eliberat dl Murășianu și soții lui, dimineața la 8 ore m'a căutat servitorul președintelui dela tribunal și a zis că dl prezident ar dori să vorbească cu mine. Eu imediat m'am prezentat la locul competent și după ce dl prezident a cerut informare despre starea cauzei, i-am referat. Atunci dânsul mi-a dat sfatul, că fără de amânare să înaintez judei investigator o rugare bine motivată, ceând eliberarea moftinilor.

Eu aceasta o am făcut și la 11 ore o am înaintat și deja la 12 ore toți au fost eliberați. Deci pe cum vedeți și cuget și eu, la culsă sunt multe lucruri grave, cari între împrejurările de azi, au făcut să se elibereze apărătorii bisericii și limbei. E de însemnat, că dl prezident în ziua precedentă a fost denumit de prezident la tribunalul comercial și cambial din Budapesta, a fost la Budapesta și cu călătoria aceasta e în legătură și eliberarea.

Scrisoare din Iași.

Vestea cea mare: pacea. — O chestiune de mare însemnătate: administrația românească în provincia anexată. — Graiul moldovenesc în bisericile din Basarabia.

— Dela corespondentul nostru special. —

Iași, 11 August.

Douăzeci și una de lovituri de tun au anunțat eri în mod solemn Capitalei glorioase a țării vestea mare pe care buzele o șopteau înfrigorate și inimile tuturor o cereau imperios: încheierea definitivă a păcii.

S'a întâmplat și acum ceia ce dealtminteri era firesc să se întâmple: o dorință alimentată de unanimitatea sufletelor românești a fost împlinită prin hotărârea cu care ea a fost impusă, de către organele noastre reprezentative, balcanicilor aflați în litigiu.

Vestea cea bună, desi prevăzută de multă vreme cu o siguranță aproape matematică, nu și-a pierdut cătuși de puțin din efectul ei când, îmbrăcând

contururi precise, a fost anunțată în chip formal și neîndoios opiniei publice. Aci, ca și pretutindeni, a fost întâmpinată cu acelaș transport de bucurie de către toți.

La început teama că nu cumva, din pricina unei nebune încăpăținări a vecinilor noștri, demonstrația militară română în Bulgaria să nu se transforme într'un săngeros războiu, și acum de curând penibilă știre cu privire la cele câteva cazuri de holeră pe care le-au contractat ostașii noștri — aruncaseră simbul grijei în sinul familiilor rămase. Și mai la urmă pe drept; căci, pe lângă asigurarea unei soarte relativ mai omenești a fraților aromâni și modesta rectificare a graniței dobrogene pe care o urmăream, intervenția armată a statului nostru a folosit în primul rând celorlalte state balcanice, până eri aliate, care tindeau să ajungă prin războiul sălbatic dintre ele până la complectă lor distrugere. Și dacă e vorba de scăpat popoare străine de pe pragul pierzării, apoi nu cu jertfa nemăsurată a propriilor ei fii trebuia să realizeze România această operă incontestabil umanitară. În preajma unei asemenea ipoteze — care poate fi pe drept calificată

cu numele de crimă față de propriul nostru neam — am prefera să mulțămim anticipativ „Europoi” pentru excedentul de laude cu care bine voește să ne copleșască și să ne abținem de a mai juca rolul periculos de împăciuitoare al popoarelor mănate unele împotriva altora de cele mai aziatice porniri. „Europa”, această enigmatică personalitate, cu slăbiciuni de înaltă diplomatie, n'are decât să ia cu propria ei mână cărbunele discordiei dintre popoarele balcanice, căci viața fiilor ei România trebuie s'o păstreze pentru apropiata valorificare a altor interese, care o privesc cu mult mai în deaproape.

Iată de ce vestea mult așteptatei păci a fost primită cu atâta bucurie de toate clasele sociale, dela un capăt la celălalt al țării, provocând printre toți un evident simțământ de ușurare.

Citești acest simțământ pe fețele tuturor — alături de mândria legitimă a fiecăruia român, rezultată din faptul că prestigiul țării noastre a ieșit atât de strălucitor aureolat din desfășurarea negurosului și îndelungatului proces balcanic.

Și, de sigur, după aceste frumoase satisfacții morale, urmează, în mod natural, și o mare ușurare materială, care a și început să se simtă. Creditele circulă cu tot mai multă îngăduință, afacerile, un moment sugrumate, își reiau mersul lor normal. Astfel, admirabila recoltă cu care suntem învredniciti anul acesta va aduce tuturor, și în special celor cari în sudorile frunții au pregătit-o, foloasele pe care cu drept le așteaptă.

Sârbi avem mai puțini; dar Grecii pe cari îi avem în țară sunt și ei transportați până la al noulea cer de rezultatele, atât de favorabile lor, ale păcii. Nu omiți, bine înțeles, să recunoască și partea hotărâtoare a statului nostru în determinarea acestor rezultate. Un birtas grec bogat, cu care stau de vorbă, era dispus să ne îmbrățișeze de bucurie. Noi însă am reușit să ne lipsim de această deosebită cinste, mulțămindu-ne cu o simțitoare reducere la un vin excelent... (Deși, îmi permit să cred, că ar fi trebuit să ni-l deie gratis — căci doar n'or să ieie în fiecare an câte-o Kavală...)

Oricum: laudă și slavă blânde zeite a păcii, care ne va desface iarăși cornul minunat al belșugului!...

Una din cele mai importante chestiuni, care cer soluții întregi, (și vom vorbi pe rând despre toate) celor investiți cu conducerea destinelor superioare ale țării, e de sigur aceea a instalării administrației românești în provincia anexată.

Se știe că majoritatea absolută a noii teritorii românești formează Turcia — adică în tocmă ca și în Dobrogea noastră. Ori, observația care se face de obicei cu privire la administrația română dobrogeană (ce dă atât de mult și în chip regretabil de vorbit) ar fi de dorit să nu se mai facă și când se va ocupa cineva de administrația quadrilaterului anexat.

Administrația dobrogeană e formată din elementele cele mai puțin utilizabile, sau mai exact, din acelea care nu se pot utiliza de loc în țară. Această desconsiderare față de o provincie locuită în bună parte de străini e de sigur pornită dintr'un calcul greșit. Și, ca dovadă că e așa, e de ajuns să ne gândim la nenumăratele și îndelung repetatele plângeri care s'au ridicat neconținut împotriva autorităților ce reprezintă sancțitatea statului român în Dobrogea.

Dar tocmai pentrucă avem de a face cu mulți străini prin aceste părți, funcționarii români trebuie aleși dintre cei mai pătrunși de însemnătatea înaltei lor chemări, de factori ce reprezintă în modul cel mai conștiincios și cinstit gradul de cultură și civilizație a statului nostru.

Iată ceia ce va trebui să se ieie numai decât în considerație atunci când va fi vorba de stabilirea unei administrații definitive în ținuturile Silistrei, Turcucaei, Dobricii-lui și Balcicului — pentru ca să nu se mai repete greșala guvernărilor noștri din Dobrogea.

Încă o veste, la auzul căreia am tresărit cu totii de bucurie, și pe care „Românul” a relatat-o la timp, este recunoașterea ca oficială a limbei românești în servirea oficiului divin în bisericile din Basarabia noastră. În senzul acestei recunoașteri s'a și oficiat chiar slujba bisericească, Duminecă 21 Iulie (3 August), în toate bisericile fraților de peste Prut, în limba românească.

Se știe de altfel că un preludeu al acestei îmbucurătoare măsurii a avut loc cu patru luni aproape mai înainte. Episcopul Kișinăului dăduse voce preoților moldoveni să slujească, **acei cari vor voi,**

în limba poporului, începând din Dumineca ce a căzut în 7 (20) Aprilie.

S'a întâmplat însă atunci un lucru nu tocmai mulțămitor pentru nădejdea pe care ne-o pusesem cu toții în cei mai luminați conducători ai fraților noștri, fiind lăsați în voia lor, fie din servilism crezând că astfel se vor pune bine cu forurile bisericesti superioare, fie din nestăpânire deplină a cărții moldovenesti, au fost foarte puțini aceia cari au slujit în graiul poporului pe care-l păstoresc.

Lucrul acesta mi l-a confirmat, deplângându-l cu amărăciune, unul dintre foarte puținii intelectuali români din Basarabia, cu care am avut prilejul să stau de vorbă.

Și iată atunci că guvernul imperial rusesc a fost silit să intervină întru apărarea graiului moldovenesc..., impunându-l în chip oficial preoților din Basarabia.

Nu mai cât e bine să se știe (lucrul acesta aflându-l din același sigur izvor) că nu din dragoste a făcut guvernul rusesc acest prea frumos gest, ci din

interes. E mai întâi calculul diplomatic, care le dictează să facă acest gest, având siguranța că astfel își vor atrage și mai mult prietenia României. În al doilea rând — însă acesta e motivul hotărâtor — forurile bisericesti superioare cred că așa vor reuși să stărpească secta (de altminteri inofensivă) a călugărului vestit Ionichentie, care a isbutit să-și atragă un covârșitor număr de prozeliti tocmai prin faptul că a predicat și predică încă în limba moldovenească.

Oricum, măsura aceasta e menită să fie pentru sufletele umilite ale blânzilor noștri frați de peste Prut ca un adevărat balzam vindicator al tuturor nedreptăților și necazurilor pe care au avut să le sufere până acum.

Și iată-i deci pe românii din Basarabia stând cu o treaptă măcar mai sus decât zugrumații lor frați de sub stăpânirea Sârbilor, cari ne-au făcut atâtea fătărnice platitudini în conferința diplomatică dela București!...

Șt. P. Moldovanu.

putut fi isprăvit prin intervențiunea Mea și că pacea a putut fi asigurată în peninsula balcanică.

Să ne fie permis a privi viitorul cu încredere și să avem o perioadă de lungă odihnă pentru ca încrederea să revină în toate cercurile vieții publice. *Incă odată îți mulțămesc cu cordialitate de interesul Tău călduros și de participarea Ta eficace la ultimele evenimente atât de importante pentru țara Mea.*

CAROL.

D. T. Maiorescu decorat de regele Carol.

București. — M. S. regele Carol a conferit dlui Titu Maiorescu, *prezidentul conferinței pentru pace și al consiliului de miniștri, colanul ordinului „Carol”.*

Decorațiunile date de regele Carol delegațiilor sârbe, grecești și munte-negrene.

București. — M. S. regele Carol a conferit eri dlor Venizelos și Vucotici, marele cordon al „Stelei României”. D. Pasici având acest ordin, M. S. regele i-a oferit o frumoasă tabachere.

Au fost deasemenea decorați ceilalți membri ai delegațiilor sârbești, grecești și munte-negrene.

Delegații bulgari au rugat să nu li se confere nici o decorație.

Uniune româno-bulgară.

Viena. — Sub titlul „Planurile regelui Carol” ziarul „Südslavische Rundschau” publică un articol din care reținem următoarele:

Ultimele evenimente au creat regelui Ferdinand o situație imposibilă, astfel că el nu se va mai putea menține multă vreme. Pe de altă parte România și regele Carol au câștigat mari simpatii în Bulgaria cari s'au dovedit că-i sunt adevărați prieteni.

Regele Carol așteaptă acum momentul apropiat când Bulgaria va veni să-i propue uniunea personală (?) când ea va ajunge destul de rezistentă pentru a-și vindeca rănille.

Europa se va împăca cu noua situație, iar pe viitor Hohenzollernii ortodoxi dela Dunăre vor avea o situație strălucită. Planul matrimonial ruso-român are de sigur în vedere și acest eveniment.

Bulgarii mai cred în revizuire?

Sofia. — Știrea despre semnarea păcii n'a făcut nici o impresie în public. Pretutindeni domnește convingerea că tratatul dela București nu este definitiv (!) și că va fi neapărat revizuit. În consecință, opinia publică de aici nu dă mare importanță frontierelor stabilite la București, ele nefiind definitive.

Ieri a început demobilizarea armatei bulgare.

Entuziasmul în Serbia pentru semnarea tratatului.

Belgrad. — Biroul presei comunică că Duminecă prin salve de artilerie s'a anunțat orașului semnarea tratatului de pace la București. O vie animație a domnit toată ziua în oraș care e pavozat. Seara a fost iluminat. Un Te-Deum s'a celebrat ieri în toate bisericile din Serbia și teritoriile cucerite. Un mare număr de telegrame de felicitare au fost primite de guvern de pe noile teritorii.

Un ordin de zi al regelui Greciei.

Atena. — Regele Constantin a adresat următorul ordin de zi:

Împăratul Germaniei a binevoit să-mi confere gradul de feldmaresal al armatei sale în urma victoriilor grecilor. Această mare cinste se resfrânge asupra întregii forțe armate a Greciei a cărei valoare a fost recunoscută de Majestatea Sa prin fraza că trupele mele au luptat admirabil și cu o vitejie care a atras admirațiunea tuturor.

Ratificarea păcii.

București. — *Ratificarea păcii se va face de către diversele guverne tot la București. Guvernul bulgar va comunica la București că ratifică tratatul cu Serbia și Grecia. La rândul lor guvernele acestor două țări vor comunica și ele la București că ratifică înțelegerea lor cu Bulgaria.*

Toate comunicările se vor face deci, prin intermediul guvernului român.

D. Tonceff a declarat că în ce privește ratificarea tratatului de cătră Bulgari va trebui

După semnarea păcii.

— Situația României. —

Arad, 13 August.

Am publicat importantul toast rostit de către M. S. regele Carol al României la masa de gală dată Duminecă la palatul regal.

Cuvântul regelui Carol care a hotărât pacea cu stabilirea echilibrului în peninsula balcanică, indică nu numai importanța tratatului ce a surprins întreaga lume prin moderațiunea de vederi și de sentimente, cum și prin energia cu care a fost săvârșit, dar și trage linia atitudinii viitoare, arătând țărilor creștine care trebuie să fie ținta lor și cari legăturile dintre ele.

Cuvântul regelui Carol este statul bătrânului înțelept a căruia înaltă gândire și ale căruia alese sentimente l'au pus în fruntea regilor pentru a le fi călăuză.

Și regele Carol a vorbit Duminecă nu ca regele României, ci ca adevăratul rege între regii Orientului.

Este de altfel rolul pe care i l'au atribuit și delegații statelor beligerante prin glasul dlui Pasici, venerabilul reprezentant al Serbiei, care a spus, între altele, în discursul rostit înainte de semnarea păcii:

„În timpul glorioasei domnii a Majestații Sale regelui României și-a câștigat un titlu irevocabil la recunoștința popoarelor balcanice, mai întâi prin generoasa sa participare la opera emancipării lor și apoi prin rolul istoric ce a îndeplinit acum în modul cel mai eficace în favoarea echilibrului balcanic care pune o nouă temelie pentru propășirea viitoare a acestei părți a Europei.”

Apoi terminând d. Pasici a spus:

„Fac urări ca România să rămână totdeauna în fruntea națiunilor ce reprezintă arătându-le calea ordinii, a păcii și progresului”.

Și alături de aceste importante documente trebuie să punem, pentru ca să avem imaginea întreagă a situației la care a ajuns România și a prestigiului de care se bucură suveranul ei, telegrama împăratului Wilhelm al Germaniei, ca răspuns la telegrama prin care M. S. regele Carol îi anunță încheierea păcii:

„Te felicit în mod sincer și cordial de frumosul succes pe care poporul Tău și toate statele beligerante, precum și întreaga Europă îl datoresc politicei Tale de adevărat bărbat de stat”.

iar pentru completarea deplină a acestor

documente trebuie să punem și răspunsul M. S. regelui Carol la această însemnată telegramă a împăratului Wilhelm al Germaniei:

„Mă felicit că un războiu lung și sângeros a putut fi isprăvit prin intervențiunea Mea și că pacea a putut fi asigurată în peninsula balcanică.

Să ne fie permis a privi viitorul cu încredere și să avem o perioadă de lungă odihnă, pentru ca încrederea să revină în toate cercurile vieții publice”.

Este de sigur cel mai strălucit rezultat ce se poate obține și care dovedește că România poate privi cu încredere viitorul pentru realizarea aspirațiilor poporului român.

Consiliu de miniștri la București.

București. — Luni, la orele 5, s'a ținut un consiliu de miniștri sub președinția dlui Titu Maiorescu. S'a discutat în primul rând chestia demobilizării. Decretul pentru demobilizarea trupelor din dreapta Dunării se va da pe ziua de 1 August v. Demobilizarea se va considera terminată pe ziua de 25 August v. Trupele din stânga Dunării au primit ordinele încă cu începere de Duminecă, pentru demobilizare. D. general Hârjeu, ministru de război, a fost însărcinat cu conducerea operațiilor de demobilizare.

S'a discutat apoi organizarea administrativă și judiciară a provinciilor anexate. Discuțiunea va continua în viitorul consiliu.

S'a decis complectarea șoselelor dintre Dobrici, Siliștra și Turtucaia.

Intre Constanța și Balceic, s'a hotărât să se facă un serviciu zilnic de pasageri, cu escață la Mangalia.

Plecarea delegațiilor balcanice.

București. — Iată cum a fost fixată plecarea delegațiilor statelor balcanice, dela conferința din București:

Miercuri, delegațiunea bulgară va pleca cu un tren special spre Giurgiu.

Delegațiunea greacă părăsește Miercuri dimineața capitala, mergând la Brăila.

Delegațiunea sârbă părăsește capitala tot Mercuri, plecând la Curtea-de-Arges spre a vizita catedrala și de acolo va merge la Brăila unde un vapor al statului sârb va lua atât delegațiunea greacă cât și cea sârbă și le va duce la Belgrad.

Telegrama regelui Carol către împăratul Wilhelm.

Berlin. — Regele României a dat următorul răspuns telegramei împăratului:

— „Cuvintele amabile din telegrama Ta călduroasă și cordială alectă mândria mea de grațitudine sinceră.

Mă felicit că un războiu lung și sângeros a

convocată o constituantă, ceace se va face mai târziu, peste câteva luni. Aceasta ar fi cu desăvârșire imposibil acum, când toți oamenii sunt încă mobilizați și desigur că nu atât de curând după reîntoarcerea lor dintr'un războiu atât de crâncen ei pot fi chemați la alegeri.

Guvernul bulgar va ratifica însă pacea peste câteva zile, rămânând ca votul parlamentului să fie dat mai târziu.

Delegații Bulgari vor sosi Joi la Sofia. Va avea loc imediat un consiliu de miniștri, în care d. Tonceff va face un raport asupra chipului în care delegațiunea și-a îndeplinit misiunea. După aceasta guvernul bulgar va comunica ratificarea păcii, deși Bulgarii n'au încetat încă a spera că pacea va fi revizuită.

O manifestație de simpatie a Sârbilor față de România.

București. — Următoarea telegramă, expediată din Belgrad, s'a primit la biroul presei dela ministerul de războiu:

Cetățenii Serbiei încântați de amicala, frățească și strălucită atitudine a vecinei lor România cu ocazia încheierii păcii au hotărât ca în număr de vre-o trei sute persoane să meargă la T.-Severin spre a saluta pe cei mai de aproape cetățeni români dela fruntarie, strângându-le frățește mâna pentru mărturisita amiciție față de țara sârbească, totodată așteptând și pe delegații lor la reîntoarcerea acestora. Traiască România! JOKOVICI.

O nouă alianță balcanică.

Viena. — Ziarul „Morgen” scrie: Cuvântarea primului-ministru Pasici prin care și-a exprimat dorința ca România să rămâie și pe viitor în fruntea statelor balcanice, are mare importanță, întru cât anunță probabilitatea unei noi alianțe balcanice.

Schimbare în diplomația română.

București. — Numirea dlui Derussi ca ministru al României la Sofia, pare definitiv hotărâtă. D. Derussi a fost pe vremuri secretar de legăție la Sofia și a lăsat bune amintiri.

D. Ghica fostul ministru al României la Sofia va fi numit probabil la Roma. D. Al. Gurănescu, fostul secretar de legăție la Sofia, va rămâne după cât aflăm, la postul său.

Grecia dorește prietenia României.

Atena. — Ziarul „Estia” scrie: Nobila ambiție a României ca tratatul de pace balcanic să fie încheiat la București s'a realizat și a obținut un rezultat strălucit în privința violenței bulgare și contra ajutorului diplomatic dat Bulgariei. Atitudinea României leală și dreaptă a împiedecat orice încercări contrare.

Tratatul din București va rămâne în istorie cel mai onorabil și just tratat care s'a iscălit vreodată în decursul secolului. Toată cinstea revine unui stat prieten care a dat nu numai numele capitalei sale tratatului dar și greutatea forței sale. Grecia salută în mod special atitudinea României nu numai ca recunoștință, dar și cu speranța că o apropiere strânsă va exista între cele două țări.

Răspunsul guvernului turc către puteri.

Constantinopol. — Consiliul de miniștri a discutat proiectul de răspuns al Porții. Poarta mulțamește puterilor pentru sentimentele lor amicale manifestate prin făgădueli privitoare la delimitarea fruntariei. Poarta însă a trebuit să ia măsuri pentru siguranța fruntariei ei și de aceea a ocupat Adrianopolul.

Dacă puterile doresc menținerea unei păci durabile trebuie să primească această ocupație.

Ziarele spun că ciocniri s'ar fi produs între avanposturile turcești și bandele bulgare.

Turcii amenință cu înaintarea spre Filipopol.

Paris. — Din Constantinopol se anunță că marele vizir a făcut următoarea declarație:

— Dacă Europa dorește o pace trainică, atunci trebuie să ne lase Adrianopolul pentru totdeauna. Dar dacă ar fi atât de neprecugetată încât să ne ceară să dăm ordine pentru evacuarea acestui oraș atunci voi răspunde că las Adrianopolul o puternică garnizoană, iar armata va înainta în marș forțat spre Filipopol.

Cu toată această declarație amenințătoare, la Paris se menține credința că diplomația europeană va reuși totuși să stabilească un acord între Bulgaria și Turcia.

Köln. — „Kölnische Zeitung” află din Constantinopol că e iminentă avansarea lui Enverbey la gradul de general. Contrar părerii lui Talaat bey, care e împotriva înaintării armatei turcești. Enver bey crede momentul oportun pentru înaintarea spre Filipopol. Înarmările se urmează cu multă activitate. La Adrianopol se găsește actualmente două corpuri de armată, la Ceatalgea unul și la Constantinopol altul nou sosit din Asia mică.

Mari manevre în jurul Adrianopolului.

Constantinopol. — O telegramă din Adrianopol anunță că au avut loc mari manevre în împrejurimile localității Havzo și că altele și mai mari sunt proiectate pentru după bairam, în împrejurimile Adrianopolului.

Franța de partea Turciei.

Paris. — În cercurile guvernamentale franceze se semnalează o schimbare în favoarea Turciei. Astfel ziarul „Petit Parisien” care are evidente legături cu ministerul de externe scrie:

— Deoarece Poarta nu vrea să cedeze Adrianopolul și acordul între puteri nu poate fi stabilit, ar fi mai cuminte ca acest oraș să fie lăsat Turcilor.

Infrângerea slavismului.

Petersburg. — Ziarul „Nowoje Wrenija” spune că criza balcanică s'a terminat cu înfrângerea slavismului, Bulgaria fiind pusă sub dependența politică a României și Serbia sub dependența economică a Greciei.

Revendicările teritoriale ale Muntenegrului.

Paris. — „Le Temps” spune că Muntenegrul cere dela Serbia, ca despăgubire, sandjaciul Novibazar cu orașele Djacova și Prizrend. Serbia e dispusă să cedeze teritoriul cerut, exceptând Prizrend. Dacă cele două state nu se vor înțelege, se vor supune arbitrajului unei puteri amice.

Președintele Dumei la țara Nicolae.

Viena. — „Sudslavische Korrespondenz” află din Sofia:

Cercurile rusofile de aci au primit știrea din Petersburg că președintele Dumei Ropceanko a fost primit în audiență la țara care după raportul președintelui asupra situației balcanice i-a declarat:

— Nu mai doresc nici o aventură balcanică. Opinia publică din Petersburg e în general nemulțumită de atitudinea statelor balcanice.

Un cuvânt de spirit al lui Sassonow.

Petersburg. — Ziarele rusești anunță că la cererea fostului prim-ministru bulgar Gheșoff, că orașul Cavala să rămână bulgarilor, ministru de externe rus, Sassonow, a răspuns:

— Când ți se taie capul, e ridicol să rogi ca să ți se cruțe părul.

INFORMAȚIUNI

Arad, 13 August n. 1913.

A murit Bebel. O scurtă telegramă, pe care o primim azi seara pe la orele 10 ne anunță, că puternicul șef al socialiștilor germani, Bebel, a decedat într'un sanatoriu din Svitara suferind de o boală de inimă. Inmormântarea i-se va face la Zürich.

Vestea morții lui, deși nu a venit tocmai pe neașteptate, deoarece a murit în vârstă de 73 de ani, a fost o lovitură pentru socialiști, cari îl adorau fanatic cu toții. Om de o energie extraordinară, personalitate puternică, un fanatic apostol al principiilor socialiste fiind, Bebel a știut să-și câștige nu numai iubirea și încrederea aderenților săi, ci și stima și respectul adversarilor de principii, printre cari se număra și cancelarul Germaniei de prin ani 1870, vestitul Bismarck mână-de-fer.

Născut la 22 Februarie 1840 în Köln Ferdinand August Bebel își petrecu tinerețele sub ochii păzitori ai părinților săi, făcând în orașul natal clasele elementare, după absolvirea cărora fu dat la școala civilă din Vetzler pe care o absolvă la 1860. Merge apoi la Lipsca, unde în 1864 își deschide un atelier de strugărie. În 1862 s'a asociat mișcărilor muncitorești, iar în 1865 a fost ales președinte al societății pentru educația muncitorimei la Lipsca. În calitate de colaborator al publicațiilor socialiste „Volkstaat” a fost ales la 1867 deputat în camera imperială germană. A purtat o luptă aprigă atât cu condeii cât și cu cuvântul pentru ideile socialiste; a atacat hegemonia Rusiei, a cerut restaurarea imperiului german, a luat apărarea mișcărilor de caracter internațional dela Paris, iar în 1872 a fost fărât pe banca acuzațiilor pentru lesa majestate și a fost pedepsit împreună cu 5 tovarăși de principii cu temniță de cetate de 2 ani de zile. Mai târziu a fost mereu reales în camera imperială și dela 1890 a trăit în Berlin, de unde conducea acum uriasul partid socialist, care crescuse grație agitatiei, ce-a desfășurat o viață întreagă el. În 1910 a fost sărbătorit în lumea întreagă, — atunci împlinise 70 de ani.

Defunctul are și o mănoasă activitate literară. Dintre operele-i principale amintim: *Unsere Ziele; Der deutsche Bauernkrieg mit Berücksichtigung der sozialen Bewegungen des Mittelalters; Christentum und Socialismus; Die Frau und der Socialismus etc.*

Ororile din Macedonia. Ni-se scrie din București: Duminecă în timp ce impunătorul cortegiu se întorcea dela mitropolie, unde se oficiase un te-deum pentru pacea în Balcani, un individ a înaintat până în apropierea automobilului regal și a dat reginei o hârtie. Poliția a arestat imediat pe acel necunoscut, și nu l-a pus în libertate decât după vre-o patru ore, stabilindu-se pe deplin identitatea lui.

Lată despre ce era vorba:

Necunoscutul e un institutor român din Turia (Macedonia). El împreună cu familia sa s'au refugiat în București după ce au scăpat ca prin minune, de ororile la cari s'au dedat grecii împotriva aromânilor. În disperare nefericitul institutor s'a adresat reginei, dela care speră să obțină o ușurare a soartei lui și a familiei sale.

Lată textul petiției înmănat reginei:

Majestate.

Subsemnatul institutor român din comuna Turia (Macedonia), viu cu cel mai profund respect la picioarele M. V. și rog umil a-mi veni în ajutor. Am fugit din Macedonia unde am fost urmărit de armatele grecești ca să mă omoare. Am putut scăpa cu viață, dar picioarele mi-au degerat, deoarece am fost nevoit, ca în timpul ernei, să umblu desculț prin zăpadă și râuri înghețate.

Trei frați mai mari ai mei au fost omorâți de greci. Casa mi-a fost jefuită și nu mai mi-a rămas nimic. Abia am putut ajunge în țara-mumă România, unde mi-am adus familia. Nevasta mi-e bolna-

Wällischhof

în Maria-Enzersdorf lângă Viena.

Sanatoriu și stabiliment de hydrotherapie. Dietetica sistem Dr. Lahmann. Tratament individualizat. Prospecte prin direcțiune și medicul șef. **Dr. Marius Sturza.**

vă și nu poate îngriji cele două fetițe ale mele: Aglaia de 12 ani și Haida, de 9 ani. Cea mai mare a absolvit școala primară dela noi, cea mai mică a făcut numai două clase.

Pe aceste două copile nevinovate rog umil pe M. V. să le luati sub înalta Voastră protecție pentru a putea urma la o școală din țară.

Am fost 18 ani institutor în Macedonia și cunosc bine afacerile culturii, de aceea îndrănesc a cere umil dela Majestatea Voastră, înalta protecție pentru copiii mei, căci eu, fiind în mizerie, nu mai pot îngriji de ele. Mă adresez M. V. pentru că noi macedonenii ne gândim în totdeauna la M. V. care este mama nenorociților.

Fetițele mele nevinovate se vor ruga lui Dumnezeu pentru M. V. mama binefăcătoare.

Sunt cu cel mai profund respect al M. V. umil serv. N. Cău, Calea Moșilor 410.

Președintele Dumei — otrăvit. Ieri au fost chemați medicii la patul lui Chomjakov președintele Dumei, căci a băut sublimat și-acum e pe moarte. Încă nu se știe că el însuși a voit să-și pună capăt vieții, ori a băut din greșală.

Medicii nu au speranță să-l scape cu viață.

O vizită în lagărul holericii din Veles. Holera aziatică care a fost adusă în Țurcia europeană de trupele de rediți otomane, care a golit rândurile trupelor turcești dela Ceatalgea, a fost luată de bulgari și apoi de armatele sârbești și grecești.

Actualmente focarul cel mare, este la Veles (Koprulu) adevărata capitală a holerei din Macedonia.

D. Tudosques corespondentul ziarului parizian „Le Journal” a vizitat Veles, însoțit de doi doctori englezi, care au combătut în Manciuia, pe timpul războiului ruso-japonez același flagel și iată ce spune el:

„Întâi holericii erau concentrați în oraș, dar cum numărul lor se mărea zilnic, într-o grozavă proporție, s'a hotărât izolarea lor într'un câmp din apropierea orașului. Am vizitat acest câmp, acest lagăr imens, un adevărat oraș — cel mai groznic oraș, care poate să-l închipuie cineva. Pe o întindere enormă s'au instalat acoperișuri prin lanuri, unde zac holericii.

Cordon sanitar nu există, căci soldații sunt întrebuințați în altă parte. Medicii sunt puțini și ei se află în imposibilitate să combată teribilul flagel. Mulți din ei au murit de holeră. Astfel holericii sunt stăpâni în trîstul lor oraș. Ei sunt „îmbrăcați” în cămăși roșii, căci uniformele și tot ce le aparține, sunt arse. Majoritatea sunt nebuni; câțiva fac pe infirmierii împreună cu turcii „rechiziționați” pentru această trebuință, iar alții fac pe cioclii, înmormântând pe camarazii morți. Când zărește vre-un civil, sau militar, care îi vizitează, — foarte rar! — holericii care n'au avut „fericirea să inebunească, cad în genunchi și se roagă să fie trimiși în foc în primele rânduri, căci mai bine e să mori de glonț, decât de această teribilă boală!

Dar, nimeni nu-i ascultă și holericii sunt lăsați în prada celor mai cumplite dureri fizice și morale.

Doctorii englezi îmi spuneau:

„Bacilul holerei aziatice de aci are o virulență extra-ordinară. În Manciuia aveam 50 la sută mortalitatea, iar aci 90 la sută!

La Veles, mor câte 300 pe zi...”

Nouă cancelarie advocațională. D. Dr. Iulian Cârje anunță că și-a deschis cancelarie advocațională în Făgăraș, strada Becleanului 22.

Incunjurul lumii — pe bicicletă. În trecerea prin Arad s'a abătut azi la redacția noastră d. Andrei G. Caracaleanu tipograf și mare sportmann. În decurs de 59 zile el a parcurs drumul Paris-București, distanță de 2650 kilometri.

De prezent e în călătoria ce-o face cu bicicleta în jurul pământului. A plecat dela București în 18 Mai a. c. și a traversat Austro-Ungaria, Germania, Olanda, Belgia, Franța și Italia.

Până acum a făcut un drum de 6195 kilometri. De aci va pleca spre Belgrad.

Nevoia de ziare românești în cadrilater. D. profesor G. Murgoci, care a vizitat de curând, în vederea studiilor geografice ce face, teritoriul anexat de România, a povestit multe lucruri foarte interesante asupra „Coastei de argint” cum se va denumi coasta de mare Crivaiac-Ekrene ocupată de România.

Vom publica mâne acest interesant interviu cu distinsul nostru geograf și geolog.

Pentru astăzi vom arăta cetitorilor noștri numai nevoia care se simte, în tot teritoriul anexat de gazete românești.

D. Murgoci spunea ieri că a stat mult de vorbă cu localnicii, în această privință.

Un grec bogat din Cavarna îi spunea că acolo „Universul” se aduce din Mangalia în pachete mari de câte o săptămână și lumea lipsită de vești, le ceteste cu multă însuflețire, dornică de știri noi. Cultura românească ar fi prins încă de mult acolo dacă s'ar fi înlesnit ziarului posibilitatea de a trece pe teritoriul acesta

Același cetățean din Cavarna și-a amintit de numele dlui Murgoci din interviurile publicate de scriitorul acestor rânduri în „Universul” și — lucru curios, care explică cu câtă ardoare sunt așteptate ziarele acolo — același cetățean cunoștea pe toți redactorii din România după semnarea articolelor, ceia ce e o dovadă că articolele erau mult cetite acolo.

Populația locală n'așteaptă decât reluarea stărei normale ca să primească ziarele direct și dacă Varina va apuca să fie deschisă, atunci ziarele românești vor ajunge la Cavarna și Balceicele dintâi.

În tot cazul, e o dovadă — cum spunea d. profesor Murgoci — că presa e, în primul rând, adevărata răspânditoare a culturii românești.

† Eufemia Lungu. Soția dlui învățător pensionat Traian Lungu din Timișoara, Eufemia născ. Popovici, a răposat la 5 August în al 80-lea an al vieții. În mormântarea i s'a făcut la 7 August în cripta familiară din desp. ortodox al cimiterului central din Timișoara-Fabre, drumul Buziașului. Decedata a fost o bravă și harnică româncă, chiar vesmintele de prohod au fost țesute de mâna sa. Nu pe velințele negre ale străinilor, ci pe pânză albă a fost așternută. Pe când era în viață însăși destinase *fondului ziaristilor români* o parte din banii adunați pentru cununi pe mormânt!

Fie-i memoria binecuvântată!

Aventura unui aviator francez. Din Berlin vine știrea, că aviatorul francez Ianoir, care a pornit cu aeroplanul dela Paris spre Petersburg, când a trecut pe hotarul rusesc, nu departe de Tauroggen, a fost întâmpinat cu împușcături. Soldații ruși cari fac serviciu de graniță, crezându-l spion au puscat asupra lui, dar din cauza depărtării prea mari, nu l-a ajuns nici un glonț.

Spre orientare. Chiar din partea unor buni amici ai noștri am fost învinuți, pentru că nu am publicat unele anunțuri de logodnă ori căsătorie. Spre orientarea publicului aducem la cunoștința celor interesați, că asemenea anunțuri în „Românul” se pot publica numai pe lângă o taxă de 2 coroane.

Târgul de vite în Sebeșul-săsesc — dupăcum anunță magistratul orășenesc — se va ține în 21, 22 și 23 August, iar târgul de mărfuri în 25 August.

x Cea mai ieftină sursă de cumpărat sticlării, porțelanărie, lampe și obiecte artistice de lux. Cadre pentru tablouri se execută cu prețuri foarte moderate și prompt. **Fischer Mór, Arad, bulev. Andrassy nr. 25.** Telefon pentru oraș și comitat 568. (Fi 1135)

Cronica școlară.

CONDIȚIILE DE PRIMIRE

în internatul elevilor pedagogi gr. cat. români din Blaj.

La cererea direcțiunii institutului pedagogic, Preaveneratul Consistor Arhiepiscopesc, luând în considerare lipsa generală de locuințe corespunzătoare pentru tinerimea școlară, prin ordinul Nr. 4460—1913, a pus la dispoziția direcțiunii institutului pedagogic „Casele fundațiunii Alexandru St. Șuluțiu”, cu menirea să se transforme în internat, unde să fie crescuți și îngrijiți elevii institutului pedagogic, fiitorii învățători români.

Cu începutul anului școlar 1913—14 elevii vor fi obligați să locuiască în acest internat, și pentru combaterea luxului să aibă uniforma prescrisă de către direcțiunea institutului.

Cererea pentru primirea în internat trebuie să se înainteze direcțiunii institutului până în 20 August st. n.

La această cerere se vor alătura actele următoare:

1. Extras matricular de botez;
2. Certificatul școlar din anul trecut;
3. Certificat dela primăria comunală, semnat de preot, în care să se constate:
 - a) Condiția părinților.
 - b) Numărul membrilor familiei; a copiilor.
 - c) Numărul jugherelor și prețuirea averii părinților.

CertIFICATELE de sub nr. 3 sunt absolut necesare pentru cei ce reflectează la ajutoarele marimoase puse la dispoziția direcțiunii institutului și la beneficiul de pâne.

4. Elevii, cari vin pe cursul I. pedagogic trebuie să mai dovedească, cu certificat școlar, că au terminat cu succes 4 clase gimnaziale, civile sau reale; că au împlinit anul al 14-lea, că au auz muzical și că sunt deplin sănătoși.

5. Declarația părinților, că se obligă să plătească la timp taxa de întreținere în internat, adică 300 coroane în trei rate egale: la 1 Septembrie, 1 Decembrie și 1 Martie.

Pentru această sumă minimală elevii vor primi întreținerea întreagă: mâncare de 3 ori la zi, locuință sănătoasă, lumina, încălzit, în caz de necesitate îngrijirea medicală și medicamentele prescrise.

Elevii cari nu vor fi împărtașiți din beneficiul de pâne, vor mai plăti și prețul pâinii.

Fiecare elev la intrarea în internat trebuie să aibă:

- a) Toate cărțile de școală și rechizitele de învățământ necesare;
- b) patru părechi de schimburi;
- c) șase batiste;
- d) patru părechi de ciorapi sau obiele;
- e) o saltea (străjac mare);
- f) două cearșeafuri (lepedee de pat);
- g) două perini și patru fețe de perini;
- h) un tol sau o plamomă cu 2 îmbrăcăminte;
- i) două servete (merindări) (1) patru ștergare;
- m) o coperitoare de pat;
- n) perii pentru haine și papuci,
- o) pieptini.

Părinții sunt rugați ca în decursul anului școlar, să trimită la adresa direcțiunii institutului și banii destinați pentru trebuințele copiilor lor.

Elevii se vor prezenta în cancelaria internatului la 1 Septembrie, unde vor plăti taxele prescrise și vor da în primire pe lângă inventar, obiectele și li-se va desemna locuința și mobilierul necesar.

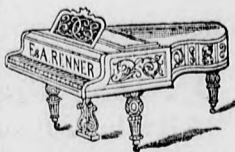
Blaj, în 26 Iulie 1913.

Ioan F. Negruțiu,
directorul „institului pedagogic
gr. cat. român din Blaj.

PRIMA ȘI CEA MAI VECHĂ
DE CLAVIRE ESTE A LUI

FRANZ ȘI ALBERT RENNER

TIMIȘOARA-JOSEFIN
strada HUNYADI nr. 12.

MARE ASORTIMENT DE

PIANE, PIANINE ȘI HARMONII.

: CALITATEA CEA MAI BUNĂ. :

Prețuri ieftine.

Prețuri ieftine.

Cronica socială.

Dela „Reuniunea femeilor române din Abrud, Abrudsat și jur”. Meseriași români din Abrud au dăruit Reuniunii femeilor române din Abrud, Abrudsat și jur întreg venitul de 136 cor, 80 fil, dela petrecerea aranjată de ei în 3 August. Reuniunea le exprimă vrednicilor noștri meseriași călduroase mulțămite.

În darea de seamă dintr'un număr trecut al „Românului” despre contribuțiile făcute la Fondul coroanelor eterne — administrat de reuniunea noastră — în amintirea regretatei rep. *Elvira Dr. Pop*, s'a strecurat următoarea greșală: dnii membri ai direcțiunii „Aurorei” au contribuit nu 10 cor, cum s'a publicat, ci 30 cor. — *Sabina Borzia*, casiera Reuniunii.

Astra la Tâmpa. D. Dr. Ioan Dobre director și Dr. Eugen Tatar secretar convoacă adunarea generală a despărțământului Dej al Asociațiunii pe ziua de 7 Septembrie la ora 11 din zi în școala română gr.-or. din comuna *Tâmpa*. Remarcăm din program disertația dlui Dr. Iustin Pop: „Sfaturi pentru drept”.

Astra la Șaeș. D. Dr. Toma Cornea directorul despărțământului Sighișoara al Asociațiunii convoacă adunarea generală a despărțământului pe ziua de 20 August, la ora 10 din zi, în comuna *Șaeș*.

Astra la Bicsad. D. George Șuta directorul despărțământului Seini al Asociațiunii convoacă adunarea generală a despărțământului pe ziua de 28 August, la ora 10 din zi, în comuna *Bicsad* din Țara Oașului (Sătmar).

Ultima oră**Chestiunea revizuirii păcii.**

— Eșecul contelui Berchtold. —

Arad, 13 August.

Chestiunea dacă tratatul de București va fi sau nu revizuit de marile puteri, continuă să preocupe toată lumea politică. Presa europeană este plină de amănunte cu privire la dânsa și sunt chiar naivi cari cred că fie tripla alianță, fie tripla înțelegere se vor desface dacă nu s'au și desfăcut chiar pe chestia Cavallei, din cauza intervenției Austro-Ungariei respective a Rusiei.

Dar iată că prevederile noastre s'au împlinit în tocmai:

tratatul dela București nu va fi revizuit, ci va rămâne așa cum a fost formulat în capitala regatului român.

La încheierea ziarului primim, adecă, următoarea telegramă din Viena care ne anunță că ministrul de externe austro-ungar văzându-se izolat în privința cererii de revizuire a păcii dela București, a dat azi următorul semnal de rușinoasă retragere:

Viena. — Austro-Ungaria a renunțat la planul ei privitor la revizuirea păcii dela București. Asupra acestei deciziuni a monarhiei a avut o influință covârșitoare atitudinea Rusiei. Anume, Rusia la îndemnul Franței a renunțat nu numai la planul revizuirii întregului tratat de pace, ci chiar și la al acelor părți din tratat cari se refer la posesiunea Cavallei.

Austro-Ungaria va denega, ce e drept, recunoașterea păcii dela București, dar această denegare va fi de un caracter platonice numai, de-

oarece monarhia vrea să-și arate numai neîncrederea în echitatea dispozițiilor tratatului de pace semnat în capitala României.

Consecințe mai grave, însă, nu va avea această atitudine a monarhiei austro-ungare.

POȘTA REDACTIEI.

Vasile Idu. Adresați-vă redacției revistei „Flacăra”, București, strada Câmpineanu 40.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Avram Giurgiu, Hodiș. Am primit 20 cor. în abonament până la 31 Dec. a. c.

Gheorghe Popa, Rapoltul-mare. Am primit 16.40 cor. în abonament până la finea anului 1913.

I. Iuga, Seliște. Abon. pe 1/2 an pentru străinătate e 20 cor.

I. Frățilă, Capela de jos. Comunică-ne Nrii ziarelor în cari au apărut articolele cerute, pentru că numai așa Vă putem satisface dorința.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.****Bătăturile,**

la 997

scortoșenia pielii, urciorii de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosiți „BAMABIN”, 1 sticlă 1 cor., francată 1 coroană 40 fil., 3 sticle franco 3 cor. De vânzare oriunde sau la pregătitor:

Dr. FLESCH E., farmacist în Győr.**De închiriat pe 1 Noemvrie****o locuință cu 3 camere,**

cameră de baie și cameră pentru servitoare.

A se adresa la administrația ziarului »Românul«.

Aviz.

Aduc la cunoștință că mi-am deschis

cancelarie avocațială

în Brad.

Dr. Stefan Hărăguș

advocat.

(Ha 1806)

Caut

un candidat de avocat

cu practică bună. Intrare îndată.

Dr. Ioan Pop, avocat**Alba-Iulia (Gyulafehérvár).**

(Po 1299)

Se primește

spre încvartirare și cu întrebuințarea întregă doi studenți din familii bune. — Totodată vor avea ca instructor un absolvent de clasele comerciale. Doritorii să se adreseze la administrație.

(Be 1310)

Un candidat de avocat

află aplicare momentană la

Dr. Nestor Oprean
Nagyszentmiklós.

(O 1307)

Caut o fată inteligentă, modestă

care știe perfect nemțește și se pricepe la toate lucrările casnice. Oferte cu fotografia sunt a se adresa dlui **Dr. Emil Babeș**, Budapest, Fhg. Sándor-utca 9.

(Ba 1308)

Se caută

un candidat de avocat

cu practică în cancelaria avocatului **Dr. Ioan Papp** din Buteni (Körösbökény).

(Pa 1309)

Asistent droguist,

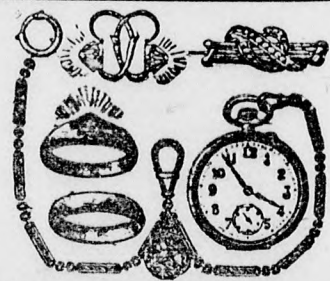
tânăr, creștin cunoscând branșa și articole fotografice, găsește loc la Drogeria »MERCUR«, Brăila, România.

Pa 1305

A trimite oferte direct.

A. Slepák, giuvaergiu și ceasornicar

Marosvásárhely, Széchenyi-tér 41. sz.

Mare asortiment în ceasuri de buzunar de aur, argint și nickel, în ceasuri de perete. Giuvaerice fine, cu Brillante, obiecte de lux în argint și articole optice. În atelierul meu se reparază ca nouă, lucrurile vechi, anume giuvaerice și ceasuri, pe lângă garanță.

Prețuri solide! — Serviciu prompt!

Beură excelentă și cu gust bun, care produce sânge. — Recomandată de medici contra boalei de anemie, lipsă de sânge, nervositate, reconvalescență.

Influențează producerea sângelui, întărind mușchii și nervii, dă apetit fără a avea ceva urmări neplăcute asupra stomacului sau la dinți. Prețul unei sticle mari . . Cor. 3-50
" " " mici . . " 2-—

Se capătă în toate apotecele. — Depozitul principal la:
GUIDO FABRITIUS,
Fa 1047 apotecar în Sibiu.

Cel mai mare și mai ieftin magazin de gramofone și plăci pentru gramofone în Ungaria.

Ceasornice, bijuterii, gramofone, plăci.

Chiar și pentru plăcile în rate? Ceasornice „Strapa”, de la 5 cor. în sus, înălțime 80 fil. cor. 1-20 cu pietri 2 cor. Lunar nou recepții de plăci. Mare magazin de articole pentru sport și lampe electrice pentru buzunar! Pentru ceasornicele și gramofonele noi se dă garanție pe 10 ani, iar pentru reparație o garanție de 5 ani. Atelier de reparație pentru ceasornice, bijuterii, gramofone. Schimb de aur și argint zdrobit **Tóth József**, Cronometrier artistic, Seghedin (Szeged) Dugonics-tér nr. 11. Numeroase scrisori de recunoștință. Prețuri ilustrate gratis. Permanent nouăți de plăci românești. Atențiune! Caut cântăreți și cântărețe, coruri și țărăfuri românești pentru recepții de plăci. To 1253

Rog să mi-se trimeată oferte!

„UNIO”
fabrică de ghete și pantofi
Budapesta, VII., Dohány-utca 16-18 sz.
Execută: GHETE SANDALE

toffelul de ghete pentru copii și ciobote, ghete de casă pentru femei și bărbați. — Prețuri gratis. In schimbul unei oferte acceptabile se acordă vânzare pe credit. U 1173

MĂȘINI

pentru industria cimentului.

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment

Hazai fémlémez és cementgyári gépgyár r.-t.

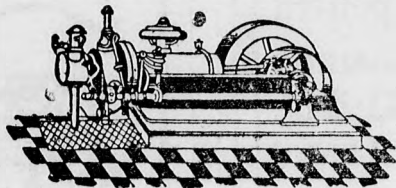
BUD PEST VI.,
Reiter Ferencz-u. 66.
TELEFON: 9-13.

Ha 140-120

Körber József és T-sa

LUGOJ, strada Timișorii n-rul 28.
(Casa proprie)

Lăcătușeri, atelier pentru repararea mașinilor, instalații de apeducte. Atelier pentru repararea pompelor, a mașinilor cu benzină, motoare, mașini cu aburi și mașini agricole.

Lipire autogenă cu cea mai deplină garanție Atelier special. Turnătorie de fer și oțel.
TELEFON 184.

VINURI

vechi și noi de vândut.

Adresați-vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) **Petru Benea**, căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi: Vin alb 82 fil. — Rizling 86 fil. — Roșu 1 cor. — Siller 78 fil. — Carbenet 1-10

Vinuri noi: Rizling 62 fil.; — Siller 60 fil.; — alb 58 fil.

Expediez la dorință în sticle și în cantitate mai mică vin.

Vinul să expedieze cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni. Pentru Calitatea vinului garantez.

Be 327

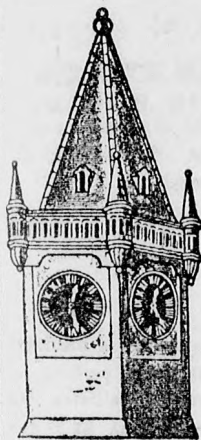
Petru Benea
prop. și neg. de vinuri
Világos (Arad m.)

Fabrica nouă de OROLOAGE DE TURN Szánthó Gyula

Nagyvárad, Damjanics-u. 30.
fabricant de oroloage pentru turnuri

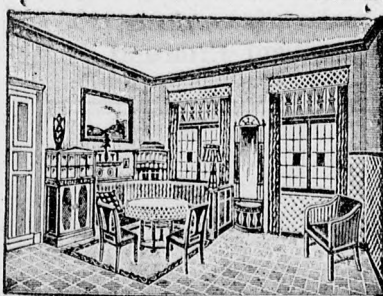
(Casa proprie).

Recomandă introducerea admirabilelor oroloage de aramă, cari trebuiesc trase tot la 2 zile odată, pentru biserici, palate, primării, fabrici și casărmi. Se pregătesc oroloage pentru prețuri convenabile, garanție pe mai mulți ani. Repararea oroloagelor de turn se execută cu minuitate.
Sa 88

Mobile moderne în toate stilurile, cea mai solidă executare pe lângă garanția recomandă

EMIL PETRUȚIU, fabrică de mobile

Sibiu
Salzgasse n-rul 37.

Expoziție de mobilă zilnic deschisă, fără sîi de cumpărare.

Telefon nrul 47 cu legătură în întreg comitatul. P 184

Dacă suferi în dureri de stomac!

Fără durere în timpul cel mai scurt și cu siguranță, chiar și în cele mai neglijate cazuri, folosește

„LAXA” (purgativul de fier) ^{a lui} SÁNDOR,

care curățește stomacul și intestinele de toate materiile nefolositoare cari sunt lipite de ele și prin aceasta împiedică incuierile și toate morburile ce ar proveni din aceste, ș. a.: durere de cap, sgârșiri, arsuri, apăsare de stomac, iritare de vomare, greață, răgâieli etc.

O sticlă costă 50 fil., 6 sticle deodată 2-50 fil., 12 sticle 5 coroane. Efectul purgativului de fier „LAXA” va fi permanentă dacă deodată cu ea folosim

„Regenolul” balsam de stomac ^{a lui} SÁNDOR

„REGENOLUL”, această esență de stomac vindecă orice soi de morburi de stomac și intestine precum și durerea de cap, curgerea (năpădirea) de sânge, curăță sângele și face apetit în gradul superlativ. În cazuri de colică și iritație de vomare în timpul cel mai scurt are efect.

O sticlă cu îndrumările de lipsă costă 1-20 fileri. Originalul „LAXA” și „REGENOLUL” se poate afla la preparatorul original:

SÁNDOR ZOLTÁN

farmacist în Erdőszentgyörgy (Ardeal).

Fiecare sticlă e provăzută cu vigneta „INGERUL” la ce e de recomandat să fie cu atențiune!

(Sa 572—)

GHEORGHE CIOROGARIU

MAESTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.
(Casa proprie).

(Ci 217-120)

Își recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Întreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, cu
:: prețuri moderate. :::

RÁLIK ADÁM

PRIMUL ATELIER DE ASCUȚIT, NICHELAT ȘI REPARAT
BECICHERECUL-MARE (NAGYBEGSKEREK),
BUZA-TÉR, CASA DUNGYERSZKY.

PENTRU ASCUȚIREA INEXCEPTIO-
NABILĂ A INSTRUMENTELOR MEDI-
CALE, A BRICIURILOR ȘI FOARFE-
CILOR PENTRU BARBIERI, GA-
RANTEZ. ::

IN BOGATUL MEU MAGAZIN SUNT
DE VÂNZARE TOT FELUL DE CŪTITE
ENGLEZE, SUEDIENE ȘI SOLLINGEN,
FOARFECE, MAȘINI PENTRU TAIA-
TUL PĂRULUI PRECUM ȘI TOT
FELUL DE RECHIZITE PENTRU
:: BARBIERI ȘI FRIZERI. ::

LA COMANDA DE 6 BUCĂȚI, 1 SE DĂ GRATIS.

Ra 842-15

In atenția celor ce zidesc case!

TEODOR CIOBANZIDAR DIPLOMAT ȘI ARCHITECT
ARAD, Str. Deák-Ferencz 20.Cu onoare încunoștiințez pe on. public, că
în branșa arhitectonicăexecut tot felul de întreprinderi, transformări
de zidiri vechi, repararea de biserici române
și școli, precum și zidirea lor.Cu planuri și bugete servesc cu prețuri
cât se poate de moderate. Comande primesc
atât în loc cât și în provincie. Rugând spri-
jorul on. public român semnez

Cu stimă

Teodor Cioban.

(Co 105-50)

Noutăți de ghete de toamnă.

Ghete de prima ca-
litate, cu marca Sa-
lamander, pentru
domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special WEINBERGER JANOS

No 347-154 magazin de ghete

ARAD

TIMIȘOARA

bulev. Andrássy nr. 20

(Temesvár) Csatka-Beizváros, Huszardí-u. nr. 10.

IDA GUGGENBERGER,

fotograf

MEDIAȘ (Medgyes), Marksplatz No 14.
Erzsébetváros — strada Elisabet No 14.

Pregătește fotografiile cele mai moderne,
mărituri de fotografii familiare, grupuri
și tablouri după orice fotografie veche, cu
prețurile cele mai ieftine. Execut cărți postale
cu fotografii, fotografii pe porțelan pe pietrii
monumentale, după orice fotografii. Coman-
dele din provincie execută prompt și
conștiințios. (G 466)

(Si 4-40)

Unde

se pot cumpăra cele mai bune și elegante
placieri? numai

la fabrica **Gustav Schmidt,** SIBIIU Piața-mare
de placieri în palatul **Bodenkredit**

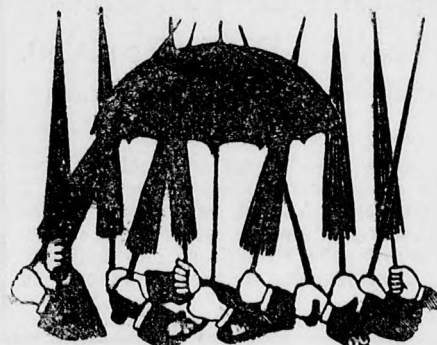
se pot afla noutățile cele
mai moderne

Ent-tout-cas

și

placieri

pentru dame și bărbați
în executare perfectă și
estetică, de calitatea cea
mai bună cu pre-
țurile cele
mai ieftine.

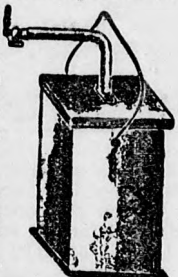
SCHWALB ADOLF fia **VILMOS**

tinichigiu și mler.

BUDAPEST, VII. Varseny-u. 8.

(Colțul străzii Murányi)

Pregătește totfelul de lucrări de tinichigiu, articole pentru bu-
cătărie și gospodărie, unelte
pentru miere. Fabricate de spe-
cialitate: măsuri de litru din
tinichea albă ori nickel, cano
pentru olei, lack ori petrolu,
faole, lămpi de carbid și alte
articole tehnice.

Cassete pentru bani.
Catalog trimis gratuit și
franco.

Plugul „JURENAK”

brevetat

mecanism simplu,
întrebuințare ușoară,
regulare ușoară,
cu aproape 50% ară mai mult,
” ” 30% reclamă mai puțină putere,
este cel mai perfect și este plugul viitorului,

Catalog de prețuri trimite cu plăcere:

(Ju 425)

„Jurenák” szab. ekegyár részvénytárs. Marosvásárhely.